

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA I
RURALNOG RAZVOJA**

**AKCIJSKI PLAN RAZVOJA
EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE
U REPUBLICI HRVATSKOJ
ZA RAZDOBLJE 2011.-2016. GODINE**

Zagreb, veljača 2011.

SADRŽAJ

1.	PREDGOVOR	3-4
2.	UVOD	5-6
3.	KRATKI PRIKAZ STANJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE U SVIJETU, EUROPI I HRVATSKOJ	7-11
4.	AKCIJSKI PLAN RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE 2011.-2016. GODINE	12
4.1.	Svrha i ciljevi Akcijskog plana	12-13
4.2.	Akcije (djelovanja) po programskim područjima	14
4.2.1.	Politički, institucionalni i pravni okvir razvoja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj	14-20
4.2.2.	Proizvodnja, ljudski i prirodni resursi	21-26
4.2.3.	Tržište i promocija	26-29
4.3.	Procjena financijskog utjecaja provedbe Akcijskog plana	30-31
	PRILOG - OBJEDINJENA SWOT ANALIZA RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE 2011.-2016. GODINE	32-36
	POPIS KRATICA I POJMOVA	37

1. PREDGOVOR

Unaprijediti kvalitetu života i održivi gospodarski razvitak ruralnih područja i osigurati socijalni, kulturni i demografski oporavak hrvatskog sela temeljni su ciljevi Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja prepoznalo je ekološku poljoprivredu kao bitan poduzetnički koncept koji takve ciljeve može ostvariti i istovremeno biti u suglasju sa zaštitom prirode i okoliša i održanjem biološke raznolikosti.

Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede označava vrlo važan korak naprijed u potpori nacionalnoj ekološkoj proizvodnji hrane. Osnovni cilj je povećanje udjela površina pod ekološkom poljoprivredom u ukupnim poljoprivrednim površinama u Hrvatskoj do 2016. godine na 8%. Temelj ovakve projekcije razvoja je zabilježeni trend porasta površina pod ekološkom poljoprivredom u Hrvatskoj u razdoblju od 2006.-2009. godine od prosječno 33% godišnje, odnosno s 6.008 ha u 2006. na 14.193 ha poljoprivrednog zemljišta u 2009. godini.

Akcijski plan ima za cilj utvrditi što je potrebno kako bi se osigurao stabilan i dugoročan rast sektora ekološke poljoprivrede. On postavlja niz akcija odnosno mjera kojima će odgovorni sudionici poticati razvoj ekološke poljoprivrede a što će imati za cilj:

- ✓ educiranje i informiranje ekoloških proizvođača za stjecanje potrebnih znanja i informacija nužnih za uspješno poslovanje na gospodarstvima;
- ✓ potaknuti sve sudionike u lancu ekološke proizvodnje u stvaranju partnerskog odnosa (privatno–javno partnerstvo, lokalna uprava - škole, vrtići-);
- ✓ održati i potaknuti povjerenje i svijest potrošača o ekološkim proizvodima, točnim informacijama o načinima i ciljevima ekološke proizvodnje, značaju i kvaliteti ekološkog proizvoda te njihovom označavanju;
- ✓ potaknuti preradu ekološke hrane uključivanjem velikih gospodarskih subjekata u cilju dobivanju visokovrijednih proizvoda s dodanom vrijednošću te povećanja konkurentnosti ekoloških proizvoda;
- ✓ uspostaviti sinergiju s turističkim sektorom osobito u plasmanu ekoloških proizvoda;
- ✓ potaknuti stručnu i znanstvenu javnost da istraživačkim i znanstvenim radom verificiraju značaj i prednosti ekološke poljoprivrede.

Kod izrade Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede vodilo se računa o sljedećim elementima:

- sve mjere moraju se uklopiti u dugoročnu “viziju” razvitka sektora ekološke poljoprivrede;
- koncept održivosti gospodarskog razvoja mora se uključiti u sve mjere posebno vodeći računa o okolišu jer je okoliš neprocjenjiv hrvatski resurs;
- Akcijski plan se mora uklopiti u regionalne, europske i svjetske trendove i tjeckove tržišta ekoloških proizvoda;
- za potrebe prepoznavanja ključnih problema u ekološkoj poljoprivredi izrađena je SWOT analiza, na osnovi koje je moguće bolje razumjeti slabosti i opasnosti a također vlastite snage i mogućnosti na kojima treba razvijati ekološku proizvodnju te spoznati koji je najbolji način da se ostvari željeni cilj.

Sve su to važne odrednice kojima Akcijski plan stvara preduvjete stvarnog integriranja hrvatske poljoprivrede u tržišne kanale Europske unije. Stoga je sačinjen i na temelju smjernica Vijeća Europske unije koje su objavljene 2004. godine pod nazivom „Europski akcijski plan za ekološku poljoprivredu i proizvodnju hrane“.

Ovim planom želi se ubrzati razvoj ekološke poljoprivrede te prvenstveno osigurati opskrba domaćeg tržišta, a u narednim godinama osigurati i plasman ekoloških proizvoda na inozemnom tržištu. Za poboljšanje pozitivne percepcije o kvaliteti ekološke hrane od strane potrošača, a što je

jedna od primarnih uloga ovoga Akcijskog plana, važno je objasniti osnovne razlike između ekološke i konvencionalne poljoprivrede, kao i između ekološke i konvencionalne hrane. Istovremeno, jačanjem sustava stručne kontrole i certifikacije moraju se spriječiti situacije u kojima se povjerenje potrošača može izgubiti. Nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju, opsežne mogućnosti u tom smislu bit će osigurane u okviru programa zaštite potrošača i kvalitete hrane. Potrebno je stoga postupno uključivati u aktivnosti predstavnike zdravstvenog i obrazovnog sektora te osigurati da se tijela državne uprave kroz strateške dokumente bolje upoznaju s certificiranom ekološkom proizvodnjom.

Ekološka poljoprivreda je u potpunosti integrirana u politiku ruralnog razvoja i ima strateško dugoročno značenje za održivi razvitak hrvatskog ruralnog prostora i poljoprivrede, što će se posebice odraziti od 2011. godine kroz mjere agro-okolišnih potpora. Naime riječ je o mjerama za koje se očekuje da će još više dobiti na značenju u financijskoj perspektivi EU nakon 2013. godine kroz predviđeno „ozelenjivanje“ Zajedničke poljoprivredne politike EU.

Ekološka poljoprivreda je partner za održivu budućnost Hrvatske.

2. UVOD

U sklopu hrvatsko-njemačke bilateralne tehničke suradnje Savezno ministarstvo za gospodarsku suradnju i razvoj Savezne Republike Njemačke i Njemačko društvo za tehničku suradnju (GTZ) u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (u daljnjem tekstu: MPRRR) Republike Hrvatske provode projekt pod nazivom "Poticanje gospodarstva i zapošljavanja u prehrambenom sektoru". U okviru projekta financirana je izrada Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede za razdoblje 2011.-2016. godine.

Tijekom pripreme faze izrade Akcijskog plana izvršena je analiza trenutnog stanja ekološke poljoprivrede, uz pripremu stručnih podloga za izradu Akcijskog plana, a što je obuhvatilo:

- pregled sadašnjeg stanja ekološke poljoprivrede u svijetu i Europi (površine, gospodarstva, proizvodi, tržište);
- pregled sadašnjeg stanja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj (površine, gospodarstva, proizvodi, tržište);
- pregled pravnog okvira i temeljnih hrvatskih strateških dokumenata bitnih za izradu Akcijskog plana;
- pregled Europskog akcijskog plana za ekološku poljoprivredu;
- pregled postojećih akcijskih planova za ekološku poljoprivredu u europskim državama s prijedlogom implementacije najboljih europskih praksi u Hrvatskoj.

Sažetak navedenih stručnih podloga za izradu Akcijskog plana javno je predstavljen tijekom prve stručne radionice održane u Zagrebu dana 11. ožujka 2010. godine. Prvoj radionici su nazočili sudionici sustava ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj: predstavnici središnjih tijela državne uprave, udruga ekoloških proizvođača, prerađivača i uvoznika, nadzornih tijela i certifikatora, savjetnici Hrvatske poljoprivredne komore (u daljnjem tekstu: HPK) za ekološku poljoprivredu, predstavnici trgovine na veliko i malo ekološkim proizvodima. Na nacionalnoj radionici izrađena je prva SWOT analiza razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj, a koja je uz navedene stručne podloge poslužila kao polazna točka za izradu ovog Akcijskog plana.

Tijekom provedbene faze projekta održane su tri projektne regionalne stručne radionice. Na regionalnim radionicama sudjelovali su predstavnici tijela regionalne i lokalne samouprave (županije, gradovi i općine), predstavnici područnih ureda relevantnih tijela državne uprave te odabrani dionici regionalnih sustava ekološke poljoprivrede iz tri uvjetne regije Republike Hrvatske.

Radionica za jadransku Hrvatsku održana je u Dubrovniku dana 8. travnja 2010. godine i okupila je predstavnike sedam primorsko-planinskih županija (Istarske, Primorsko-goranske, Ličko-senjske, Zadarske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske), a za stručnu je podlogu imala Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Dalmaciji izrađen 2009. godine od strane UNDP projekta COAST „Očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti na dalmatinskoj obali putem održivog razvitka obalnog područja“.

Radionica za središnju Hrvatsku održana je u Bjelovaru dana 22. travnja 2010. godine, a nazočili su predstavnici Grada Zagreba i osam pripadajućih županija (Karlovačke, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke, Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske, Varaždinske i Međimurske).

Radionica za panonsku Hrvatsku održana je u Iloku dana 11. svibnja 2010. godine, a okupila je predstavnike pet pripadajućih županija (Virovitičko-podravske, Požeško-slavonske, Brodsko-posavske, Osiječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske).

Tijekom navedenih regionalnih stručnih radionica sudionici su aktivno sudjelovali i dopunjavali polaznu SWOT analizu razvoja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj, izrađenu na prvoj stručnoj

radionici u Zagrebu. Objedinjena SWOT analiza sa sve četiri održane radionice prikazana je u Prilogu 1. ovoga Akcijskog plana.

Osim izrađenih stručnih podloga i rezultata SWOT analiza razvoja ekološke poljoprivrede, u prvoj verziji nacrtu Akcijskog plana ugrađeni su također i prijedlozi stručnih osoba koji su u pisanom obliku pristigli do dogovorenog roka 30. lipnja 2010. godine.

Prva verzija nacrtu Akcijskog plana razmotrena je 16. srpnja 2010. godine na sjednici Povjerenstva za ekološku proizvodnju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda od čijih je članova zatraženo stručno mišljenje i ocjena te prijedlozi izmjena i dopuna do 30. kolovoza 2010. godine. Velika većina članova ovog stručnog savjetodavnog tijela MPRRR podržala je nacrt Akcijskog plana u cjelosti.

Do konca rujna 2010. godine zaprimljeni su pisani komentari i prijedlozi izmjena i dopuna predstavnika središnjih tijela državne uprave i ostalih stručnih osoba koji su uvelike pomogli da Akcijski plana razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2011.-2016. godine dobije svoju konačnu formu i sadržaj.

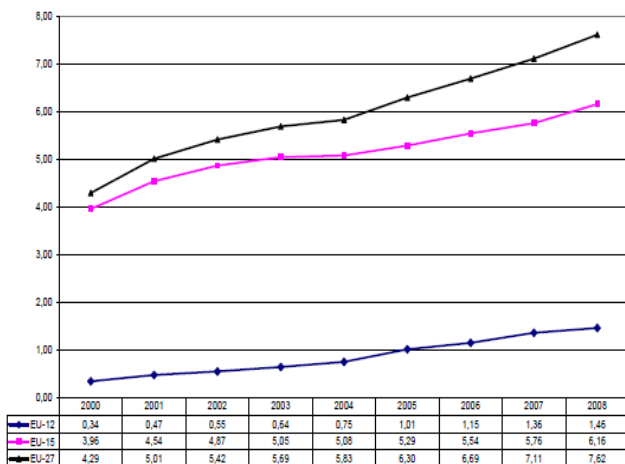
3. KRATKI PRIKAZ STANJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE U SVIJETU, EUROPI I HRVATSKOJ

Prema službenim FiBL/IFOAM podacima („*The World of Organic Agriculture – Statistics & Emerging Trends 2010*“) iz veljače 2010. godine, u 2008. godini ekološku poljoprivredu prakticalo je oko 1,4 milijuna certificiranih proizvođača iz 154 od 196 država svijeta na ukupnoj površini od 35 milijuna hektara. Ukupni globalni porast površina pod ekološkom poljoprivredom iznosio je blizu 3 milijuna hektara ili 9% više u odnosu na 2007. godinu, a zabilježen je u svim regijama svijeta, čime se dugogodišnji globalni trend porasta ekološke poljoprivrede nastavio.

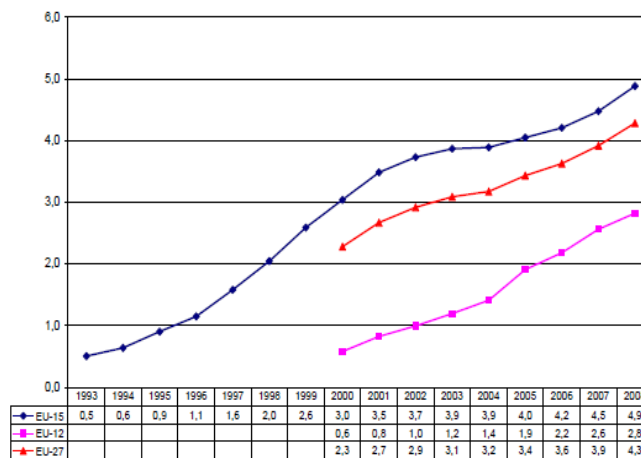
Najviše certificiranih površina pod ekološkom poljoprivredom u 2008. godini zabilježeno je u Oceaniji (poglavito u Australiji) - 12,1 milijuna hektara (34,6% svjetskih površina), a slijedile su je Europa sa 8,2 milijuna hektara (23,4%) i Latinska Amerika sa 8,1 milijuna hektara ili 23,1 %. FiBL-ovo izvješće registriralo je i 31,8 milijuna hektara za skupljanje ekološkog samoniklog bilja i šumskih plodova u 2008. godini, uključujući pčelinje ispaše, šume i akvakulturu.

Sredinom 1980-ih godina certificiranih je površina pod ekološkom poljoprivredom u Europi bilo tek nekih stotinjak tisuća hektara. Od 1990-ih godina, kao rezultat i posljedica donošenja Uredbe Vijeća (EEZ) br. broj 2092/91, ekološka se poljoprivreda počela brzo razvijati u gotovo svim europskim državama, a poglavito u državama članicama Europske unije. U 2008. godini u Europi se ekološkom poljoprivredom bavilo 222.513 certificiranih ekoloških proizvođača koji su proizvodili na ukupnoj površini od 8,176.075 hektara, a što je predstavljalo 1,72% od ukupnih europskih poljoprivrednih površina.

Površine pod ekološkom poljoprivredom u Europskoj uniji, 2000.-2008. (milijuna ha)

Porast udjela površina pod ekološkom poljoprivredom u Europskoj uniji, 1993.-2008. (%)

Izvor: Europska komisija - "An Analysis of the EU Organic Sector", lipanj 2010.

Od ukupnih europskih površina pod ekološkom poljoprivredom u 2008. godini na površine u okviru Europske unije je otpadalo 7,539.763 hektara ili 92,2%, a što je predstavljalo 4,27% od ukupnih poljoprivrednih površina u EU. Certificiranih eko-proizvođača u EU iste godine bilo je 196.649 ili 88,4% u cijeloj Europi.

Osim površina pod ekološkom poljoprivredom u Europi je u 2007. godini zabilježeno i blizu 10 milijuna hektara na kojima se sakupljalo ekološko samoniklo bilje i šumski plodovi te površine korištene za ispašu pčela, a što je predstavljalo 32,6 % ukupnih svjetskih površina.

Zašto područje Europske unije prednjači u svjetskoj ekološkoj poljoprivredi i proizvodnji hrane?

Postoji cijeli niz pozitivnih iskustava:

PRVO POZITIVNO ISKUSTVO je stalna i neprikrivena financijska potpora ekološkoj poljoprivredi putem dodjele bespovratnih sredstava u sklopu državnih i regionalnih programa ruralnog razvoja.

DRUGO POZITIVNO ISKUSTVO je stabilan pravni okvir i stvarna pravna zaštita ekoloških proizvođača od nelojalne konkurencije konvencionalnih proizvođača. Europska unija ima stabilan pravni okvir za ekološku poljoprivredu još od 1991. godine, a isti je dodatno osnažen Uredbom Vijeća (EZ-a) o ekološkoj poljoprivredi broj 834/2007, koja je stupila na snagu početkom 2009. godine.

TREĆE POZITIVNO ISKUSTVO je neminovnost što žurnije provedbe nacionalnog akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede. Europska unija je "Europski akcijski plan za ekološku poljoprivredu i proizvodnju hrane" pokrenula u lipnju 2004. godine, a mnoge europske države i regije također provode svoje akcijske planove. Ovim dokumentom o ekološkoj poljoprivredi i proizvodnji hrane Europska komisija je željela stvoriti osnovu za razvojnu politiku u nadolazećim godinama te osigurati cjelovitu stratešku viziju doprinosa ekološke poljoprivrede zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU (CAP). Jedan od ciljeva reforme zajedničke poljoprivredne politike EU iz 2003. godine bila je promocija onih vidova proizvodnje koje stvaraju kvalitetne proizvode, a čija proizvodnja ne šteti okolišu. Ekološka poljoprivreda je važan instrument postizanja ovoga cilja.

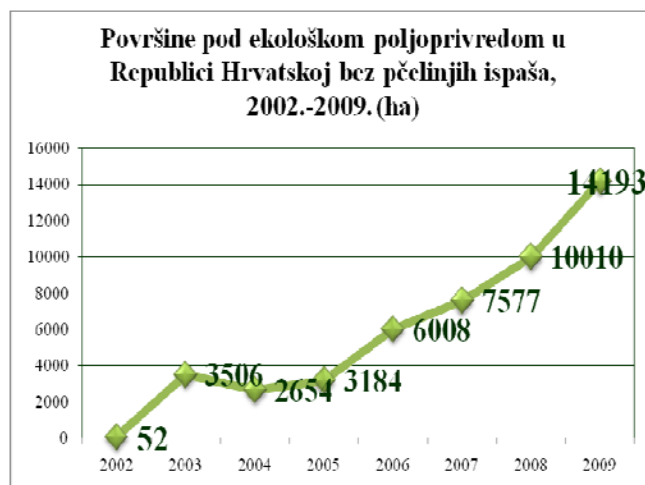
Konačno, ČETVRTO POZITIVNO ISKUSTVO je razvijanje dobro informiranog tržišta za certificirane ekološke poljoprivredne i prehrambene proizvode.

U 2008. godini vrijednost svjetskog tržišta ekoloških proizvoda iznosila je 50,9 milijardi USD (*Organic Monitor*, 2010), što znači da se vrijednost svjetskog tržišta više nego utrostručila u odnosu na 15,2 milijardi USD u 1999. godini. Najveći dio ekološke hrane i pića prodaje se na tržištima Europe i Sjeverne Amerike (97%), a zabilježen je i porast potrošnje u Aziji, Latinskoj Americi i Australiji. Najveći i najbrži porast tržišta ekološke hrane i pića bilježi se u Sjevernoj Americi. U SAD-u i Kanadi porast vrijednosti tržišta raste više od desetljeća uz dvoznamenkasti porast, a ukupna vrijednost ovog tržišta u 2008. godini procijenjena je na 23 milijardi USD ili 46% vrijednosti svjetskog tržišta.

Europsko tržište ekološke hrane i pića je najveće svjetsko tržište procijenjeno na 26 milijardi USD u 2008. godini. Po ukupnoj vrijednosti najznačajnija pojedinačna europska tržišta su njemačko, britansko, francusko i talijansko. S druge strane, najveća potrošnja ekoloških proizvoda po glavi stanovnika (per capita) je u skandinavskim i alpskim državama. U Danskoj, Švedskoj, Švicarskoj i Austriji udio ekoloških proizvoda u ukupnoj potrošnji hrane i pića veći je od 4%, a Danci su najveći svjetski potrošači po glavi stanovnika. Tržište ekološke hrane i pića u državama srednje i istočne Europe još uvijek je nerazvijeno, ali potražnja za ekološkim proizvodima raste u nekima od njih. Lokalna proizvodnja još uvijek je ograničena na primarne proizvode poput voća, povrća i žitarica te orijentirana na izvoz u zapadnu Europu gdje se dobar dio tih sirovina prerađuje i vraća kao finalni proizvod na tržište ovih zemalja.

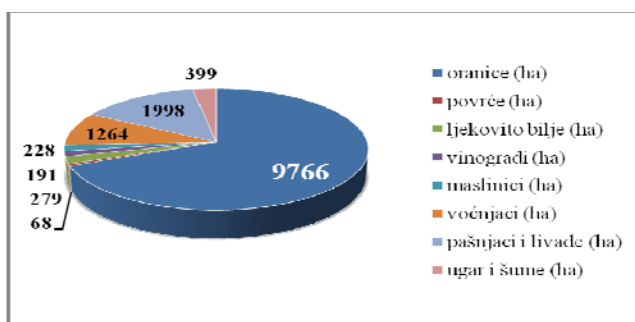
Unatoč nesumnjivim prirodnim preduvjetima za razvitak ekološke poljoprivrede, a posebice jasno izraženoj agroekološkoj raznolikosti nacionalnog poljoprivrednog prostora, mora se konstatirati kako Hrvatska ulazi u skupinu rijetkih europskih zemalja u kojima je ovaj vid poljoprivredne proizvodnje još uvijek nedovoljno razvijen. Iako se o proizvodnji takozvane "zdrave hrane" gotovo svakodnevno piše i govori, činjenica je da u ovom trenutku mali broj hrvatskih proizvoda može nositi znak „ekoproizvoda”. Ipak, optimizam budi činjenica da broj registriranih hrvatskih ekoloških proizvođača neprestano raste. Krajem 2009. godine broj upisanih proizvođača u Upisniku proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koji se vodi pri MPRRR bio je 817, a u ljeto 2010. godine više od 1.000 ekoloških proizvođača.

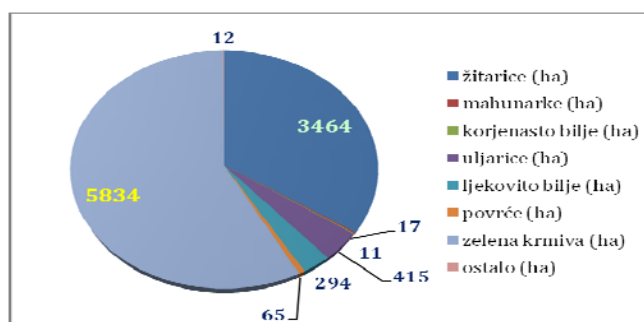

Krajem 2009. godine u Hrvatskoj je bilo registrirano 14.193 ha poljoprivrednog zemljišta pod stručnim nadzorom, uključujući i površine u prijelaznom razdoblju (70%). U strukturi poljoprivrednog zemljišta su prevladavale oranice 9.766 ha ili 68,8%, a potom livade i pašnjaci 1.998 ha ili 14,1% dok su površine pod trajnim nasadima voćnjaka 1.264 ha 8,9%, maslinika 228 ha ili 1,6% i vinograda 191 ha ili 1,3% još uvijek nedovoljne. Ljekovito bilje se uzgajalo na 279 ha ili 2,0%, a povrće na više nego skromnih 65 ha ili 0,5%.

Struktura površina u ekološkoj poljoprivredi Hrvatske, 2009. (ha)

Oranične kulture u ekološkoj poljoprivredi Hrvatske, 2009. (ha)

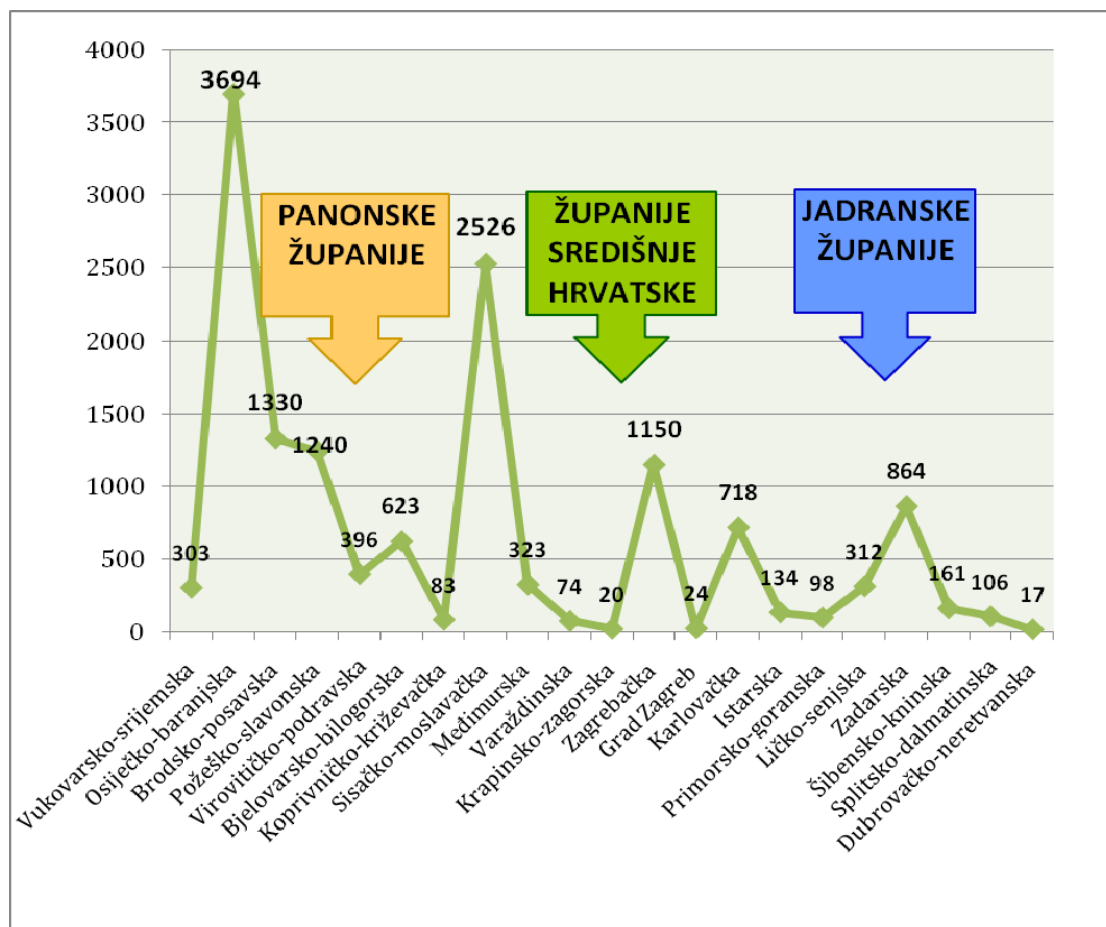

Od oraničnih kultura dominantno su se proizvodile one kulture koje su bile korištene za hranidbu domaćih životinja, poput lucerne i djetelinsko-travnih smjesa 5.834 ha ili 57,7% i sve vrste žitarica 3.464 ha ili 34,3%. Na preostalim površinama svega 8% uzgajale su se uljarice 415 ha te izuzetno malo mahunarke 17 ha i korjenasto bilje 11 ha.

Regionalno, najviše registriranih površina pod stručnim nadzorom zabilježeno je u Osiječko-baranjskoj 3.694 ha i Sisačko-moslavačkoj županiji 2.526 ha te Brodsko-posavskoj 1.330 ha, Požeško-slavonskoj 1.240 ha i Zagrebačkoj županiji 1.150 ha. Skupinu županija s najmanjim površinama pod stručnim nadzorom činile su: Primorsko-goranska 98 ha, Koprivničko-križevačka 83 ha, Varaždinska 74 ha, Krapinsko-zagorska 20 ha i Dubrovačko-neretvanska županija 17 ha te Grad Zagreb 24 ha.

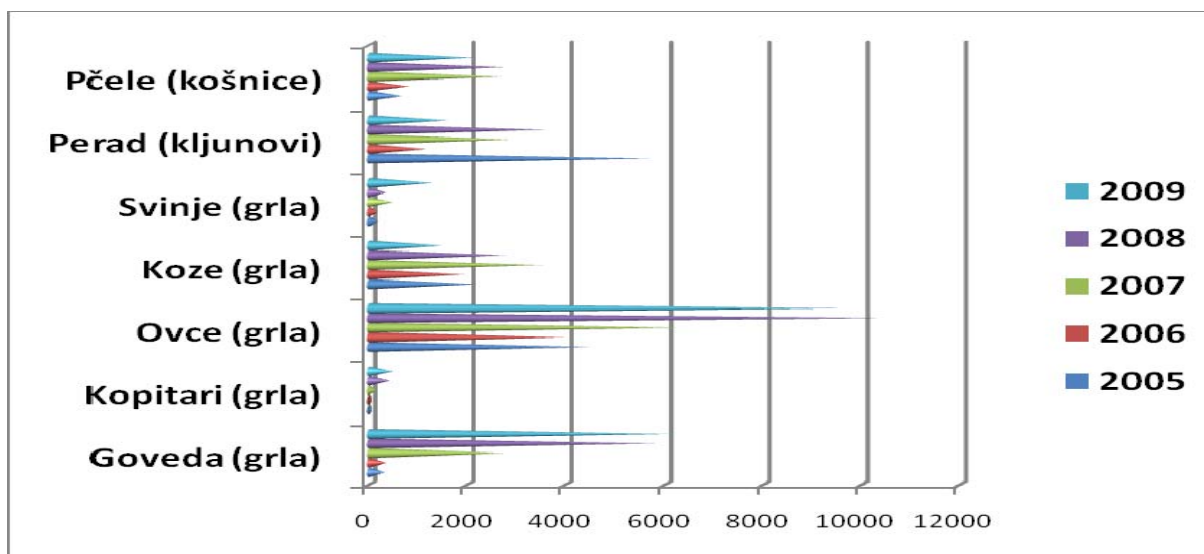
Prema broju registriranih ekoloških proizvođača u 2009. godini prva je bila Sisačko-moslavačka županija sa 123 upisana u Upisniku proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, a slijedile su je Osiječko-baranjska 116, Zagrebačka 84 i Bjelovarsko-bilogorska županija 61. Grad Zagreb imao je 57 registriranih proizvođača, ali se njihova proizvodnja u najvećem broju odvija u ostalim dijelovima Hrvatske.

Površine pod stručnim nadzorom u ekološkoj poljoprivredi po županijama, 2009. (ha)

Idealno ekološko poljoprivredno gospodarstvo je mješovito gospodarstvo na kojemu se provodi uravnotežen uzgoj bilja i životinja. Na žalost, ekološka stočarska proizvodnja u Hrvatskoj još uvijek je nedostavno razvijena.

Ekološki uzgoj stoke u Hrvatskoj, 2005.-2009.

Ipak, može se konstatirati da je u 2009. godini zabilježen značajan porast broja goveda, kopitara, ovaca i svinja u ekološkom uzgoju u odnosu na 2007. godinu. Porast bi vjerojatno bio i veći da u 2009. godini nisu ukinute dodatne potpore za ekološki uzgoj životinja koje su u prosjeku bile više za 30% od potpora za konvencionalni uzgoj. S druge strane, zabilježen je osjetan pad broja koza, peradi (pojava ptičje gripe) i košnica pčela (tajanstveni nestanak pčela kao globalni fenomen).

Hrvatska certificirana ekološka akvakulturna proizvodnja za sada je ograničena na jedno uzgajalište orade i brancina za inozemno tržište i jedno uzgajalište školjaka s godišnjom proizvodnjom od 20-30 tona kamenica (oštriga) i mušula. Obzirom da je primjena pravne stečevine Europske unije za ekološku akvakulturu započela 1. srpnja 2010. godine, za očekivati je veći i brži porast ekološke marikulture i slatkovodne akvakulture, uvjetovan potražnjom na europskom tržištu.

4. AKCIJSKI PLAN RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE 2011.-2016. GODINE

Prema Zakonu o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Narodne novine” br. 12/2001.,14/2001. i 79/2007.), svrha je ekološke proizvodnje zaštita zdravlja i života ljudi, zaštita prirode i okoliša te zaštita potrošača. Ekološka poljoprivreda definira se kao poseban sustav održivoga gospodarenja u poljoprivredi i šumarstvu koji obuhvaća uzgoj bilja i životinja, proizvodnju hrane, sirovina i prirodnih vlakana te preradu primarnih proizvoda, a uključuje sve ekološki, gospodarski i društveno opravdane proizvodno-tehnološke metode, zahvate i sustave, najpovoljnije koristeći plodnost tla i raspoložive vode, prirodna svojstva biljaka, životinja i krajobraza, povećanje prinosa i otpornosti biljaka s pomoću prirodnih sila i zakona, uz propisanu uporabu gnojiva, sredstava za zaštitu bilja i životinja, sukladno međunarodno usvojenim normama i načelima.

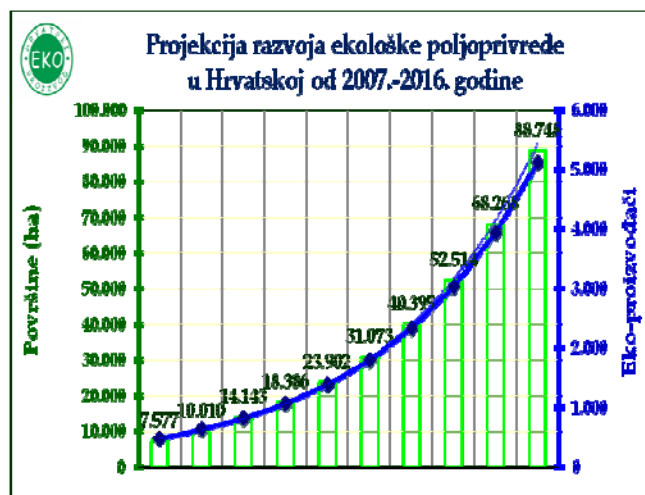
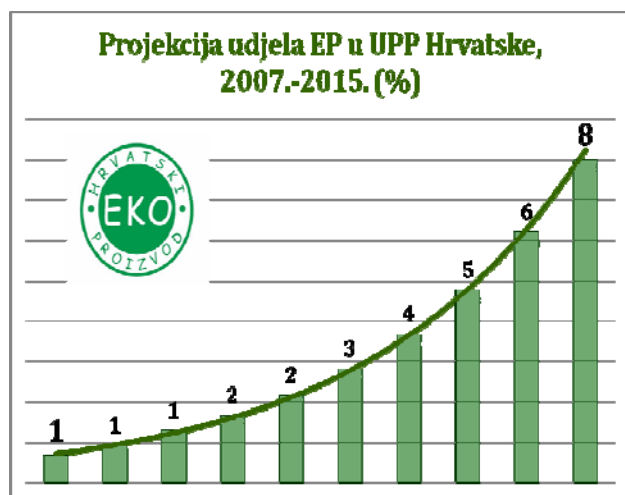
Projektne SWOT analize razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj, izrađene od sudionika nacionalne i tri regionalne radionice, odnosno sudionika sustava ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj, dale su jedinstvene odgovore na tri ključna pitanja:

1. Hrvatskoj je ekološka poljoprivreda potrebna za njen održivi razvoj;
2. Razvoj ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj ne smije se prepustiti isključivo tržišnim zakonima;
3. Ekološka poljoprivreda u održivom razvoju Hrvatske ima višestruku funkciju.

4.1. SVRHA I CILJEVI AKCIJSKOG PLANA

Svrha Akcijskog plana je održivo poticanje bržeg razvoja ekološke poljoprivrede i proizvodnje hrane u Hrvatskoj u razdoblju od 2011. do 2016. godine, a što uključuje ekološku biljnu i stočarsku proizvodnju uključujući akvakulturu te preradu hrane.

Poput većine sličnih akcijskih planova u drugim europskim državama i hrvatski ima zacrtan opći kvantitativni cilj porasta površina pod ekološkom poljoprivredom u ukupnim poljoprivrednim površinama, uključujući pašnjake i šume. Projekcija ovoga Akcijskog plana predviđa konstantan porast udjela površina pod ekološkom poljoprivredom (EP) u ukupnim poljoprivrednim površinama (UPP) u Hrvatskoj u navedenom razdoblju do krajnjih 8% u 2016. godini.

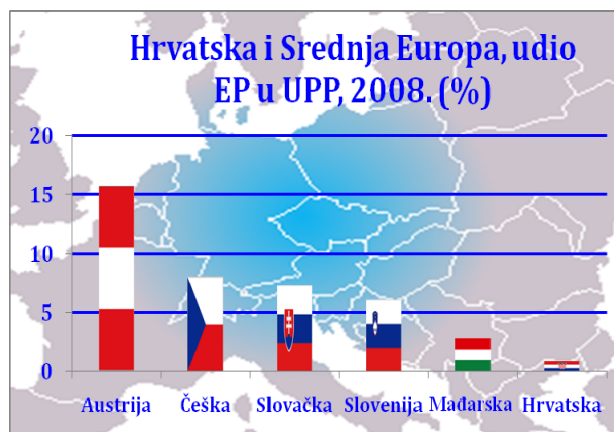
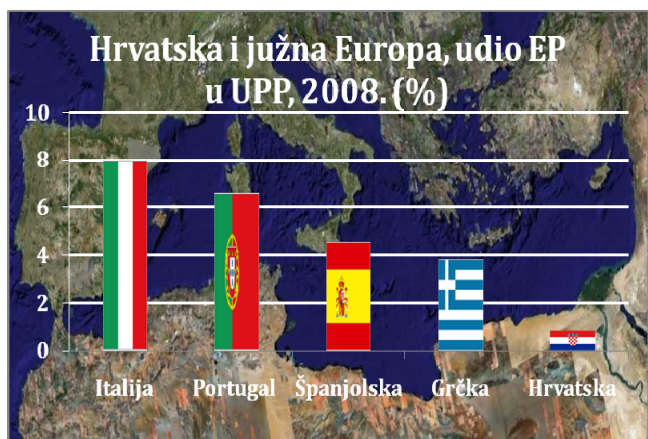
Temelj ovakve projekcije razvoja je zabilježen trend porasta površina pod ekološkom poljoprivredom u Hrvatskoj u razdoblju od 2006.-2009. godine od prosječno 33% godišnje. Ako se uzme u obzir da je 14.193 ha poljoprivrednog zemljišta pod stručnom kontrolom u 2009. godini bilo četverostruko više u odnosu na 2005. godinu, razdoblje 2006.-2009. godine može se smatrati dugo

očekivanom pozitivnom prekretnicom nakon neobjašnjivog dvogodišnjeg trenda smanjenja površina u hrvatskoj ekološkoj poljoprivredi tijekom 2004. i 2005. godine.

U prilog ovakve projekcije porasta ide i činjenica da se trend porasta nastavio i u 2010. godini, registrirano je više od 1.000 ekoloških proizvođača u Upisniku proizvođača u ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Projekcija razvoja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj predviđa prosječni godišnji porast ekoloških proizvođača i površina od 30%. Prema ovoj procjeni krajem 2016. godine u Hrvatskoj bi trebalo biti registrirano oko pet tisuća (5.000) ekoloških proizvođača koji bi proizvodili na blizu devedeset tisuća (90.000) ha površina pod ekološkom poljoprivredom, uključujući i površine u prijelaznom razdoblju.

Malo ili mnogo, realno ili pretjerano? U 2008. godini Hrvatska je prema razvijenosti ekološke poljoprivrede bila neznatno ispred svih država jugoistočne Europe (s izuzetkom Grčke), ali i daleko iza svojih sredozemnih i srednjeeuropskih susjeda.

Prema ovoj projekciji Hrvatska bi po udjelu površina pod ekološkom poljoprivredom dostigla razinu Mađarske iz 2008. godine u 2012. godini, Grčke u 2013. godini, Slovenije u 2015. godini, a Slovačke, Italije i Češke u 2016. godini. Projiciranih hrvatskih 8% u 2016. godini još uvijek bi bilo dvostruko manje od 16% udjela ekološke poljoprivrede u austrijskim poljoprivrednim površinama u 2008. godini.

Pored općeg kvantitativnog cilja porasta površina pod ekološkom poljoprivredom, Akcijski plan ima i nekoliko specifičnih strateških ciljeva:

- razvijanje stabilnog i dobro informiranog nacionalnog tržišta za certificirane ekološke poljoprivredne i prehrambene proizvode, uključujući turizam i ugostiteljstvo te olakšavanje pristupa hrvatskim ekološkim proizvodima na tržište EU i druga izvozna tržišta kroz poboljšanje sigurnosti i kvalitete certificiranih proizvoda i povećanje količine proizvoda;
- promoviranje održivog ruralnog razvoja putem diverzifikacije poljoprivrednih aktivnosti, povećanja produktivnosti, rasta ruralne zaposlenosti i prihoda te smanjenje ruralne depopulacije;
- očuvanje i poboljšanje prirodnih resursa koji se koriste u poljoprivredi s ciljem smanjenja onečišćenja nitratima, fosfatima i pesticidima te očuvanje biološke raznolikosti i ekosustava.

4.2. AKCIJE (DJELOVANJA) PO PROGRAMSKIM PODRUČJIMA

4.2.1. Politički, institucionalni i pravni okvir razvoja ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj

VIZIJA

Globalni koncept razvojne politike ekološke poljoprivrede prepoznaje njenu višestruku društvenu ulogu koja uključuje stvaranje javnih dobara od općeg interesa. Stoga, održivi pristup razvoju ekološke poljoprivrede i proizvodnje hrane u Hrvatskoj zahtijeva promjene i prilagodbe postojećih razvojnih strategija, programa i akcijskih planova s ciljem uspostave povoljnog okruženja koje će doprinijeti boljem poznavanju i prihvaćanju koncepta ekološke poljoprivrede, kako među proizvođačima, tako i među potrošačima. Za ostvarivanje ovakve vizije nužno je stvaranje stabilnog i stimulativnog političkog, institucionalnog i pravnog okvira, a što uključuje koordiniranu suradnju između središnjih tijela državne uprave te regionalne i lokalne samouprave.

POSTOJEĆE STANJE

Brojni nacionalni razvojni programi i akcijski planovi koji se bave poljoprivredom, ruralnim razvojem i zaštitom prirode i okoliša, predstavljeni u stručnim podlogama ovoga Akcijskog plana, u cjelosti su ili djelimično prepoznali važnost ekološke poljoprivrede u održivom ruralnom razvoju Hrvatske. Suradnja između središnjih tijela državne uprave po pitanju razvoja ekološke poljoprivrede nije zadovoljavajuća. Ovakvo stanje se mora žurno promijeniti s ciljem boljeg korištenja i zaštite prirodnih resursa te korištenja predpristupnih fondova Europske unije. Drugim riječima, nužno je kreirati učinkovite koordinacijske mehanizme u svrhu harmonizacije politike središnjih tijela državne uprave i usmjeravanja financijskih sredstava za zajedničku promociju i razvoj ekološke poljoprivrede.

Bitno je da u tom procesu MPRRR aktivno surađuje s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (MZOPUG) i Ministarstvom kulture (MK) u zajedničkoj implementaciji multilateralnih sporazuma o okolišu, primjerice Konvencije o biološkoj raznolikosti, a kroz ekološku poljoprivredu. Prijedloge projekata razvoja ekološke poljoprivrede, posebice u zaštićenim prirodnim područjima, treba usklađeno uključivati u međunarodne i europske financijske sheme (IPARD, Global Environmental Fund, itd.).

Nadalje, provedba Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede treba biti komplementarna s izradom i provedbom Akcijskog plana za održivu proizvodnju i potrošnju (AP-OPP) kojeg koordinira MZOPUG, a na temelju odrednica Strategije održivog razvitka („Narodne novine“ broj 30/2009) kako bi se dva akcijska plana u praksi međusobno nadopunjivala.

Sudionici sustava ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj također smatraju da su slabosti ukupnog razvoja ekološke poljoprivrede: česta mijenjanja zakona i razvojnih strategija; nepostojanje institucionalne suradnje između državnih i županijskih tijela.

Institucionalni okvir uspostavljen je osnivanjem i djelovanjem Odjela ekološke i integrirane poljoprivrede pri Upravi za ruralni razvoj, Upravnoj direkciji Sapard/Ipard programa, Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, radom nacionalnog Povjerenstva za ekološku proizvodnju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, ovlaštivanjem i akreditacijom nadzornih i certifikacijskih tijela, radom Odjela za integriranu i ekološku proizvodnju ranije Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu sada Hrvatske poljoprivredne komore, radom poljoprivredne inspekcije za ekološku proizvodnju te uvrštavanjem ekološke poljoprivrede u sustav novčane potpore poljoprivredi i ribarstvu.

Sudionici sustava ekološke poljoprivrede zadovoljni su dosadašnjim aktivnostima Odjela ekološke i integrirane poljoprivrede.

Od 2002. godine stručnu kontrolu i certifikaciju hrvatskih ekoloških proizvođača obavljaju pravne osobe ovlaštene od strane MPRRR-a. U 2010. godini ovlašteno je sedam kontrolnih tijela čiji je rad

podložen redovitom nadzoru od strane MPRRR (poljoprivredna inspekcija) i Hrvatske akreditacijske agencije.

Što se tiče rada državnih inspekcija istaknuta je nedorečenost provedbe propisa u ekološkoj poljoprivredi, odnosno često nelegalno korištenje pojmova “eko” i “bio” od strane konvencionalnih proizvođača bez propisanog sankcioniranja od strane nadležnih tijela.

Pravni okvir postoji od donošenja Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Narodne novine“ broj 12/2001., 14/2001. i 79/2007) i pratećih pravilnika. Tijekom prosinca 2010. godine usvojen je novi Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (Narodne novine broj 139/2010) koji ju u cjelosti u suglasju s Uredbom Vijeća (EZ-a) o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda broj 834/2007.

Još uvijek postoje neusklađenosti propisa o ekološkoj poljoprivredi s ostalim relevantnim zakonima i propisima iz područja poljoprivrede, a koji se primjerice odnose na poljoprivredni reprodukcijski materijal, gnojiva, zaštitna sredstva i veterinarsku zaštitu.

Ekološka poljoprivreda ušla je prvi puta kao posebna stavka u državni sustav novčanih potpora donošenjem Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu 2002. godine („Narodne novine“ broj 87/2002). Postojeće državne potpore ekološkoj poljoprivredi ocijenjene su pozitivnim, s izuzetkom ukidanja posebnih potpora za ekološki uzgoj životinja. Sudionici sustava ekološke poljoprivrede mišljenja su da bi ovaj Akcijski plan morao osigurati zadržavanje postojećih novčanih potpora u ekološkoj poljoprivredi za biljnu proizvodnju te vraćanje ranijih novčanih poticaja za ekološko stočarstvo do ulaska Hrvatske u EU.

Nadalje, postoji očiti nesrazmjer u regionalnom pristupu potporama ekološkoj poljoprivredi među županijama, što je dovelo do neravnomjernog i nepravednog položaja dijela ekoloških proizvođača i u dijametralnoj je suprotnosti s načelima Europske unije. Pojedine županije u Hrvatskoj stvorile su vlastiti sustav potpore ekološkoj poljoprivredi putem dodjele županijskih novčanih poticaja, potpunog ili djelimičnog sufinanciranja troškova stručne kontrole i certifikacije te osiguravanja prodaje ekoloških proizvoda na sajmovima. Sudionici radionice za središnju Hrvatsku istakli su rad županijskih službi kao snagu, dok su na druge dvije radionice mišljenja bila podijeljena ovisno o regionalnoj pripadnosti proizvođača, potpore županija su bile ocijenjene kao snaga i kao slabost. Nadalje, postojanje regionalnih operativnih programa ocijenjeno je pozitivnim.

Konačno, osnivanje Hrvatske poljoprivredne komore (HPK) drži se novom snagom razvoja hrvatske ekološke poljoprivrede. Ova tvrdnja je posebno dobila na snazi činjenicom da je zaključkom Vlade Republike Hrvatske (Klasa: 022-03/10-03/05, Urbroj: 5030109-10-1 od 23. srpnja 2010.) prihvaćen Prijedlog reorganizacije agencija, zavoda, fondova i drugih pravnih osoba s javnim ovlastima prema kojemu se Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu priključuje Hrvatskoj poljoprivrednoj komori.

AKCIJA 1	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2010.-2016.	MPRRR, MRRŠVG, MZOPUG, MT, MMPI, MK, MZOŠ, HPA, HPK, Povjerenstvo za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede
Osnivanje i rad nacionalnog međuresornog Povjerenstva za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede		

MPRRR je 2002. godine prema odredbama članka 3 stavka 2. Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda („Narodne Novine” broj 12/2001, 14/2001 i 79/2007) osnovalo Povjerenstvo za ekološku proizvodnju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, a čija je uloga poticanje, unapređivanje, razvoj, praćenje razvoja, davanje stručnih mišljenja i prijedloga u ekološkoj proizvodnji.

Povjerenstvo radi i djeluje na osnovi donesenog Poslovnika o radu. Predsjednika, članove i tajnika Povjerenstva imenuje ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja iz redova znanstvenih i stručnih djelatnika, predstavnika tijela državne uprave, predstavnika proizvođača i potrošača te predstavnika nevladinih organizacija koje promiču ekološku proizvodnju.

U dosadašnjoj praksi za predsjednika Povjerenstva uvijek je birana odgovorna osoba iz MPRRR za ekološku poljoprivredu. Budući je primarna zadaća Povjerenstva pružati savjete nadležnom tijelu, predsjednik Povjerenstva trebao bi biti stručna osoba koja nije djelatnik MPRRR-a.

Stoga je preporuka da se s ciljem učinkovite i uspješne provedbe aktivnosti na dugogodišnjoj provedbi Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede imenuje novo Povjerenstvo koje za predsjednika neće imati odgovornu osobu iz MPRRR, a za članove bi trebale biti imenovane stručne osobe koje su se dokazale aktivnim sudjelovanjem u izradi ovog Akcijskog plana prisustvom na održanim stručnim radionicama ili dostavom stručnih mišljenja i prijedloga.

Vrijedi istaknuti da su u izradi ovoga Akcijskog plana osim predstavnika MPRRR-a na projektnim radionicama aktivno sudjelovali i predstavnici sljedećih središnjih tijela državne uprave koja bi trebala imati svoga predstavnika u sastavu novog Povjerenstva:

- ✓ Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (MZOPUG),
- ✓ Ministarstvo turizma (MT),
- ✓ Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI),
- ✓ Ministarstvo kulture (MK),
- ✓ Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP),
- ✓ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (MZOŠ),
- ✓ Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (MOBMS),
- ✓ Hrvatska poljoprivredna komora.

Za očekivati je da će svoje predstavnike u Povjerenstvu imati i sljedeća središnja tijela državne uprave:

- ✓ Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (MRRŠVG),
- ✓ Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (MGRP),
- ✓ Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi (MZSS),
- ✓ Ministarstvo financija (MF),
- ✓ Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija (MVPEI),

- ✓ Hrvatska poljoprivredna agencija.
- ✓ U rad nacionalnog međuresornog Povjerenstva za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede treba uključiti predstavnike znanstveno-obrazovnih institucija (fakulteti i instituti).

Općenita zadaća Povjerenstva bit će usklađivanje provedbe nacionalnog Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede, skrb o pravilnom iskorištenju predpristupnih fondova EU putem kvalitetno odabranih razvojnih projekata te nadzor provedbe propisa u ekološkoj poljoprivredi u suradnji s nadležnim tijelima državne inspekcije. Povjerenstvo će se sastajati po potrebi, a najmanje jednom godišnje radi dogovora o usklađivanju korištenja sredstava iz državnog proračuna nužnih za učinkovitu provedbu ovog Akcijskog plana.

Prva zadaća Povjerenstva će biti izrada:

- ✓ prijedloga detaljnog hodograma (vremenskog prikaza) svih akcija navedenih u Akcijskom planu za sve godine u razdoblju od 2011-2016. godine
- ✓ prijedloga iznosa financijskih sredstava za svaku godinu za razdoblje od 2011-2016. godine, koja neće izlaziti iz okvira sredstava predloženih državnim proračunom.

AKCIJA 2	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, županije, Grad Zagreb, Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima županija, Javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode, MZOPUG
Osnivanje i rad regionalne Koordinacije za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede		

S ciljem usklađivanja aktivnosti na ravnomjernom razvoju ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj u 2011. godini će se osnovati te početi s radom regionalna Koordinacija za provedbu ovoga Akcijskog plana. Članovi koordinacije će biti stručne osobe iz svih hrvatskih županija i Grada Zagreba, a predsjedat će joj predstavnik županija koji će se mijenjati svakih 6 mjeseci.

Regionalna Koordinacija osniva se kako bi se otklonilo nepostojanje institucionalne suradnje između središnjih tijela državne uprave i županijskih tijela.

Osnovna zadaća regionalne Koordinacije će biti uklanjanje postojećeg nesrazmjera u regionalnom pristupu potporama ekološkoj poljoprivredi u županijama s ciljem njihovog ujednačavanja u korist svih ekoloških proizvođača. Regionalna Koordinacija bi trebala na temelju dosadašnjih pozitivnih županijskih primjera razviti jedinstveni regionalni sustav potpore ekološkoj poljoprivredi koji će uvažavati regionalne posebnosti i mogućnosti.

Jedna od primjedbi na nacrt Akcijskog plana bila je da se u sklopu poglavlja “Regionalne mogućnosti” unutar SWOT analize spominje samo potencijal razvoja ekološke poljoprivrede u Dalmaciji, a da se ne spominju Istra, Slavonija i drugi dijelovi Hrvatske. S druge strane isti izvor bez ikakvog obrazloženja konstatira: “da je Akcijski plan isključivo usmjeren na kontinentalni dio Hrvatske te da su drugi dijelovi zanemareni”, što je samo po sebi kontradiktorno.

Razlog očito leži u činjenici da Hrvatska nije ustrojena po regijama nego po županijama, općinama i gradovima, pa sudionici projektnih radionica nisu osjećali bitnim istaknuti mogućnosti i značenje regionalnog razvoja ekološke poljoprivrede.

Regionalni razvoj ekološke poljoprivrede u Dalmaciji spominje se zbog činjenice da je u sklopu provedbe projekta „COAST – Očuvanje i održivo korištenje bioraznolikosti na dalmatinskoj obali

putem održivog razvitka obalnog područja“ u 2009. godini izrađen Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u Dalmaciji koji je od 2010. godine u svojoj punoj provedbi. Ovaj projekt provodi Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva uz potporu UNDP ureda u RH.

Istina je da su zbog provedbe COAST projekta dalmatinski ekološki proizvođači u ovom trenutku u prednosti u odnosu na svoje kolege iz drugih dijelova Hrvatske. Stoga će jedna od zadaća regionalne Koordinacije biti da na iskustvima COAST projekta, a u suradnji s relevantnim tijelima državne uprave, poglavito s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, osmisli i pokrene slične regionalne projekte u drugim regijama Hrvatske.

Rad regionalne Koordinacije dodatno je uvjetovan Zakonom o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju („Narodne novine“ broj 92/2010), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2011. godine. Odredbe članka 6. Zakona, u dijelu koji se odnosi na državne potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju na lokalnoj razini, zbog svoje važnosti za provedbu Akcijskog plana navodimo u cjelosti:

“(1) U okviru svojih programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu financirati mjere ruralnog razvoja te određene mjere posebne potpore poljoprivredi sukladno odredbama ovoga Zakona i pratećim provedbenim propisima.

(2) Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne mogu financirati mjere koje se temelje na cijeni, količini, jedinici proizvodnje i/ili jedinici sredstava za proizvodnju.

(3) Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za mjere iz svojih programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju dužne su zatražiti odobrenje MPRRR-a.

(4) MPRRR će, sukladno uvjetima propisanim ovim Zakonom i pratećim propisima, donijeti odluku o odobrenju mjera ili odluku o odbijanju zahtjeva.

(5) Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave podnose MPRRR-u izvješće o provedbi mjera iz programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju.

(6) Iznimno od odredbe stavka 3. ovoga članka, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu odobravati lokalne potpore poljoprivredi bez odobrenja MPRRR-a i to zaključno s 1. studenoga 2011.

(7) Odluke iz stavka 4. ovoga članka nisu upravni akti”.

Koordinacija će se sastajati po potrebi, a najmanje jednom godišnje radi dogovora o primjeni navedenih odredbi Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju, odnosno usklađivanju korištenja sredstava iz županijskih proračuna nužnih za učinkovitu regionalnu provedbu ovoga Akcijskog plana.

AKCIJA 3	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2012.	MPRRR
Usklađivanje hrvatskog pravnog okvira za ekološku poljoprivredu s pravnom stečevinom EU		

U prosincu 2010. godine objavljen je Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda („Narodne novine“ broj 139/2010). koji je usklađen s Uredbom Vijeća (EZ-a) broj 834/2007 od 28. lipnja 2007. o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, kojom se opoziva Uredba (EEZ-a) br. 2092/91.

U razdoblju od 2011.-2012. godine MPRRR će na temelju gore navedenog Zakona izraditi provedbene propise koji će biti usklađeni s odgovarajućim propisima pravne stečevine EU, a posebice s:

- Uredbom Komisije (EZ-a) br. 889/2008 od 5. rujna 2008. godine o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 834/2007 o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda u pogledu ekološke proizvodnje, označavanja i kontrola;
- Uredbom Komisije (EZ-a) br. 710/2009 od 5. kolovoza 2009. godine o izmjenama i dopunama Uredbe (EZ-a) br. 889/2008 o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 834/2007 kojom se propisuju detaljna pravila za ekološki uzgoj životinja u akvakulturi i morske alge;
- Uredbom Komisije (EZ-a) br. 1235/2008 od 8. prosinca 2008. godine o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 834/2007 s obzirom na dogovore za uvoz ekoloških proizvoda iz trećih zemalja.

AKCIJA 4	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, Hrvatska akreditacijska agencija
Nadzor rada ovlaštenih i akreditiranih nadzornih i certifikacijskih tijela za ekološku poljoprivredu		

Sukladno odredbama novog Zakona o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda obveza MPRRR-a je provođenje upravnog i inspekcijskog nadzora ovlaštenih nadzornih i certifikacijskih tijela za ekološku poljoprivredu. MPRRR će u suradnji s Hrvatskom akreditacijskom agencijom, koja akreditira certifikacijska tijela prema zahtjevima norme HRN EN 45011 od 2012. godine objavljivati godišnje izvješće o nadgledanju rada ovlaštenih nadzornih i certifikacijskih tijela, a koje će uključiti statistiku vrsta i broja uočenih nepravilnosti.

AKCIJA 5	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011. do godine pristupanja Hrvatske u EU	MPRRR, MF, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, županije
Osiguranje novčanih potpora ekološkoj poljoprivredi do ulaska Hrvatske u EU		

Financijske potrebe ekoloških proizvođača moraju se promatrati sa stajališta početnih troškova za prijelaz na ekološku poljoprivredu, proizvodnih troškova i očekivanih prihoda, kao i u svjetlu njihovog pozitivnog doprinosa općem dobru (zaštita okoliša i prirode). Potrebno je uspostaviti raznolike sustave potpore, sa različitim trajanjem i adekvatnom vremenskom primjenom.

Osnovni zahtjev sudionika sustava ekološke poljoprivrede bio je da MPRRR u suradnji s Ministarstvom financija zadrži postojeće novčane potpore ekološkoj biljnoj proizvodnji od 5.000,00 kn/ha za obradivo zemljište i 2.250,00 kn/ha za livade i pašnjake do ulaska Republike Hrvatske u EU.

Zakonom o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju („Narodne novine“ broj 92/2010), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2011. godine i vrijedi do pristupanja Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, došlo je do izmjena sustava novčanih potpora poljoprivredi i ruralnom razvoju (u kojemu je ekološka poljoprivreda jedna od sastavnica). Ukupna sredstva predviđena za izravna plaćanja (Nacionalna omotnica) do dana pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju utvrđena su na razini proizvodne godine, sukladno iznosima osiguranim u državnom proračunu.

U 2011. godini osnovno novčano plaćanje po površini iznosit će do 2.055,00 kn/ha za obradivo zemljište i do 702,00 kn/ha za livade i pašnjake. Posebna dodatana novčana plaćanja za ekološku poljoprivrednu proizvodnju iznosit će do:

- ✓ 2.894,00 kn/ha za povrće i višegodišnje nasade;
- ✓ 2.394,00 kn/ha za oranice;
- ✓ 1.548,00 kn/ha za livade i pašnjake.

Drugim riječima, u ekološkoj poljoprivredi, ekološkim proizvođačima koji se bave stočarstvom je poticaj ostao isti (livade i pašnjaci), proizvođači koji se bave uzgojem voća i povrća dobit će neznatno umanjeni poticaj (51,00 kn/ha manje), a ratarima je poticaj reduciran za 11% ili 551,00 kn/ha, pod uvjetom da se Nacionalnom omtnicom osigura dovoljno sredstava.

U skladu sa pozitivnim pristupom Europske unije treba razmotriti nadopunu potpora proizvođačima koja proizvode deficitarne ekološke proizvode, a posebice voće i povrće, što se može učiniti dopunom postojeće Uredbe o potporama proizvođačkim organizacijama u sektoru voća i povrća („Narodne novine” broj 70/2010).

U sektoru ekološke akvakulture, postoji veliki prostor za poboljšanje te je nužno planirati donošenje podzakonskih propisa i provedbu projekata koji će doprinjeti osnaživanju i razvoju ove grane.

Akcijskim planom bi također trebalo razmotriti pokretanje posebnog sustava potpore ekološkom pčelarstvu isplatom posebnih naknada za oprašivanje ekoloških poljoprivrednih kultura, a posebice voćaka, po uzoru na druge europske države. Razlozi za pokretanje ovakvog vida potpora su mnogobrojni: očuvanje autohtonih biljnih vrsta koje nestaju jer je varooza prorijedila pčelinjake, očuvanje biološke raznolikosti, povećani prinosi i kvaliteta plodova, očuvanje okoliša i kvalitete življenja, manje posljedice klimatskih promjena te konačno velika vjerojatnost povlačenja sredstava iz fondova EU.

MPRRR će putem regionalne Koordinacije za provedbu Akcijskog plana inicirati nastavak ili početak aktivnosti pokrivanja troškova stručne kontrole i certifikacije svim ekološkim proizvođačima u punom ili dijelu iznosa.

Nadalje, razmotrit će se odobravanje mogućih indirektnih potpora poput: povoljnih kamata na kredite, porezne olakšice i izuzeća za investicije u ekološku poljoprivredu (na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini) te odobravanje većih količina plavog dizela ekološkim proizvođačima.

Bitno je istaknuti da je i Europska komisija u “Europskom akcijskom planu za ekološku poljoprivredu i proizvodnju hrane” preporučila državama članicama da u sklopu svojih programa ruralnog razvoja maksimalno iskoriste sve instrumente za potporu ekološkoj poljoprivredi, primjerice donošenjem nacionalnih ili regionalnih akcijskih planova s naglaskom na:

- ✓ poticanje potražnje korištenjem novih shema kakvoće;
- ✓ akcije koje su usmjerene dugoročnom očuvanju dobiti zaštite okoliša i prirode;
- ✓ razvijanje inicijativa pomoću kojih bi proizvođači prešli na ekološki vid gospodarstva na cijelom gospodarstvu;
- ✓ osiguranje istih mogućnosti ekološkim proizvođačima za primanje investicijske potpore poput konvencionalnih proizvođača;
- ✓ razvijanje inicijativa kojima bi se proizvođačima pomoglo u distribuciji i marketingu putem integriranja proizvodnog lanca kroz (ugovorne) aranžmane između sudionika u procesu;
- ✓ potporu savjetodavnim službama;
- ✓ obuku i obrazovanje svih ekoloških proizvođača u proizvodnji, preradi i marketingu;

- ✓ ciljano davanje prednosti ekološkoj poljoprivredi kao vidu upravljanja u ekološki osjetljivim područjima bez ograničavanja ekološke poljoprivrede samo na ta područja.

4.2.2. Proizvodnja, ljudski i prirodni resursi

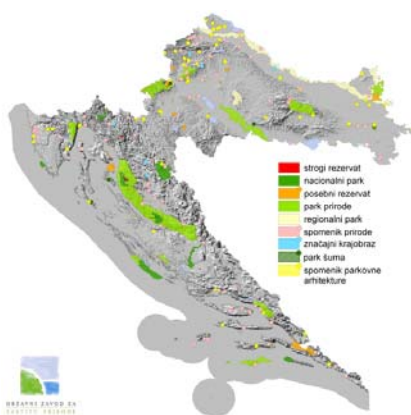
VIZIJA

Ekološka poljoprivreda općenito se u Hrvatskoj doživljava kao sigurna mjera očuvanja prirode i okoliša te instrument boljeg upravljanja poljoprivrednim i zapuštenim zemljištem te graničnim prostorom zaštićenih prirodnih područja stvarajući nova javna dobra. Uz poboljšane uvjete ekološka će poljoprivreda proizvesti dodatnu ekonomsku vrijednost u ruralnim područjima kroz povećanje povrata po jedinici uložene radne snage, posebice na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Povećane stručne, tehnološke i organizacijske kapacitete ekoloških proizvođača treba postići kroz osiguranje povoljnog razvojnog okruženja za bolji protok informacija, snaženjem postojećih i novih udruga, teoretskom i praktičnom edukacijom, stručno-tehničkom potporom i osiguravanjem dovoljnih količina ekoloških sredstava za proizvodnju (*inputa*).

POSTOJEĆE STANJE

Poljoprivreda je djelatnost koja ima velik posredni i neposredni utjecaj na biološku raznolikost što potvrđuje i nacionalna Strategija i akcijski plan zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti (NSAP) („Narodne novine” broj 143/2008). Najveće površine prirodnih staništa kroz povijest su pretvorene u poljoprivredno zemljište krčenjem šuma ili isušivanjem močvara. Pozitivan utjecaj međutim ima ekstenzivno korištenje poljoprivrednih površina (livade, pašnjaci, male oranice okružene živicama) što je u značajnoj mjeri obogatilo biološku raznolikost. Najveći broj vrsta vezan je uz ekstenzivno korištene travnjake koji se u zaštiti prirode smatraju vrlo vrijednim doprinnim staništima. Projektne SWOT analize istaknule su kao bitnu prednost postojanje zapuštenih ekološki čistih poljoprivrednih površina pogodnih za razvoj ekološke poljoprivrede (37% ukupnog poljoprivrednog zemljišta), neprocjenjivo bogatstvo kulturno-povijesne i prirodne baštine, veliki broj zaštićenih područja (11,4362% kopnenog područja) (prosinac 2010, izvor: MK, upisnik) te visoki stupanj očuvanosti okoliša. Doduše, zapuštenost poljoprivrednog zemljišta neki doživljavaju kao slabost zbog visokih troškova privođenja takvog zemljišta kulturi.

Pozitivnim je istaknuto postojanje Uredbe o proglašenju ekološke mreže Republike Hrvatske („Narodne novine” broj 109/2007) koja obuhvaća visokih 47% kopnenih površina, odnosno postojanje cjelovitog pravnog okvira koji će znatno olakšati održivi razvoj ruralnih područja putem ekološke poljoprivrede uz pomoć sredstava programa „NATURA 2000” nakon pristupanja Hrvatske u Europsku uniju.

Zaštićena prirodna

Ekološka mreža

Minski sumnjiva

Nadalje, trećina teritorija Hrvatske prekrivena je šumama o kojima postoji baza podataka i koje su putem Hrvatskih šuma d.o.o., od 2002. godine međunarodno certificirane po standardima održivog šumarstva (FSC certifikat), a što izuzetno olakšava mogućnosti legalnog skupljanja ekološki certificiranog samoniklog bilja i šumskih plodova.

Iako su prirodni resursi u Hrvatskoj ocijenjeni kao relativno čisti i nedirnuti sve više su ugroženi povećanom uporabom sredstava za zaštitu bilja (posebice neselektivnih herbicida) i umjetnih gnojiva u konvencionalnoj poljoprivredi te prenamjenom poljoprivrednog i šumskog zemljišta u građevinsko, čime se ozbiljno ugrožava biološka raznolikost. Onečišćenje okoliša na poljoprivrednim površinama uzrokovano konvencionalnom poljoprivredom moglo bi se smanjiti i postupno ukloniti bržim i većim prijelazom na ekološki vid proizvodnje, čime bi se zaštitila priroda i okoliš (tlo, zrak, vode, krajobrazi) te proizvela hrana bez rezidua pesticida.

Hrvatska je bogata velikim brojem autohtonih i endemskih biljaka i životinja, ali još uvijek nije izgradila sustav banke gena autohtonih sorata poljoprivrednog bilja i zaštićenih pasmina životinja.

Veliki problem u pojedinim dijelovima Hrvatske predstavljaju minirana poljoprivredna zemljišta, a ne postoje niti razvojni programi koji bi potaknuli korištenje obnovljivih izvora energije (sunce, vjetar, biomasa) u ekološkoj poljoprivredi.

Najveća ograničenja bržeg razvoja ekološke poljoprivrede prepoznata su u stanju vlasništva i državnoj zemljišnoj politici male jedinične površine poljoprivrednog zemljišta i raštrkanost parcela, usitnjenost posjeda i nedostatak volje i sposobnosti da se ovaj problem što prije legalno i financijski riješi te problem prava korištenja poljoprivrednog zemljišta.

Ljudski resursi za razvoj ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj postoje, od entuzijastičnih ekoloških proizvođača do vjernih potrošača. Glavnu skupinu u sektoru ekološke proizvodnje čine mladi educirani ljudi čiji je životni izbor i filozofija jačanje veza sa zemljom i kulturom kroz ekološku poljoprivredu. Ograničavajući čimbenici bržeg razvoja ekološke poljoprivrede su dugogodišnji trend depopulacije i senilizacije ruralnog prostora, nepovoljna obrazovna struktura seoskog stanovništva i nedostatak kvalitetne radne snage u poljoprivredi.

Ekološki proizvođači osjećaju se obeshrabreni zbog brojnih neprovedenih državnih i regionalnih strategija i programa razvoja u posljednjih desetak godina koje nisu ispunile njihova očekivanja. Zbog naslijeđenog otpora prema udruživanju u udruge, zadruge i klastere uglavnom djeluju pojedinačno i nedovoljno su organizirani, stoga je na tom području potrebno osigurati veće potpore.

U već pomalo zaboravljenom obrazloženju prijedloga Zakona o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda iz 2001. godine istaknuto je kako se ekološka poljoprivreda u Hrvatskoj počela razvijati zahvaljujući entuzijastima udruženim u Savez "Bios" iz Zagreba i osam pionirskih regionalnih udruga: "Eko Liburnia" Rijeka, "Ekop-Istra" Pula, "Bio-Istra" Poreč, "Ekop" Koprivnica, "Planeta" Strakoninec-Čakovec, "Biopa" Osijek i "Biomar" Slavonski Brod, i "Ecologica" Zagreb.

Nakon donošenja pravnog okvira i uspostave sustava stručne kontrole i certifikacije osnovana je Udruga ekoloških poljoprivrednih proizvođača Hrvatske koja do sada nije uspjela okupiti ekološke proizvođače iz svih dijelova Hrvatske i čije su dosadašnje aktivnosti bile limitirane na održavanje uspješne manifestacije "EKO-FEST" na Trgu bana Jelačića u Zagrebu jednom godišnje.

U listopadu 2009. godine u Puli je osnovana Udruga ekoloških poljoprivrednih proizvođača Istre "Istarski eko-proizvod", a u travnju 2010. godine u Splitu je na inicijativu i uz potporu COAST projekta osnovana Udruga ekoloških proizvođača Dalmacije "DALMACIJA EKO" u sklopu provedbe Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede u Dalmaciji.

Trenutne aktivnosti svih navedenih udruga su toliko prepoznate među dionicima sustava ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj da je projektna SWOT analiza u mogućnostima bržeg razvoja ekološke

poljoprivrede navela osnivanje ekoloških proizvođača te uključivanje civilnog društva u razvoj ekološke poljoprivrede, a kao slabosti su istaknute nepostojanje saveza udruga ekoloških proizvođača te slaba razvijenost i organiziranost civilnog društva općenito, a posebice u ruralnim područjima. Očito je ovaj segment hrvatskog sustava ekološke poljoprivrede u dubokoj krizi.

SWOT analiza ukazala je da su prepreke razvoju ekološke poljoprivrede nedostatak edukacije i promidžbe. Stoga se kao slabosti javljaju nedostatak temeljnih poljoprivrednih znanja i posebnih znanja o ekološkoj poljoprivredi među proizvođačima, nepostojanje znanja o ekološkoj ekonomiji i nedovoljno poznavanje relevantnih propisa od strane ekoloških proizvođača.

Opća razina edukacije i informiranosti o ekološkoj proizvodnji još je uvijek nedostatna, ali ohrabruje osnivanje smjerova za ekološku poljoprivredu u hrvatskom srednjem i visokom školstvu. Očit je nedostatak stručno-znanstvenih projekata u ekološkoj poljoprivredi. Neke znanstvene institucije pokazuju interes za istraživanja u ekološkoj poljoprivredi, ali im nedostaje znanje i iskustvo, dok su druge iz istoga razloga prema njoj podozrive.

Stoga je nužno hitno pokrenuti programe edukacije ekoloških proizvođača odnosno uključiti već postojeće stručno obrazovne institucije (praktični tečajevi verificirani od MZOŠ) te znanstveno-tehnička istraživanja u ekološkoj poljoprivredi (MZOŠ, MPRRR – VIP projekti).

Stručne savjete za ekološku poljoprivredu pruža Odjel za integriranu i ekološku poljoprivredu, Hrvatske poljoprivredne komore. Odjel trenutno djeluje s šesnaest zaposlenika s načelnicom u središnjem uredu u Zagrebu i petnaest savjetnika u županijskim područnim uredima. Od sedam jadranskih županija savjetnici za integriranu i ekološku poljoprivredu djeluju samo u Primorsko-goranskoj, Zadarskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji, u Središnjoj Hrvatskoj ih je sedam (nema ih u Međimurskoj, Bjelovarsko-bilogorskoj i Karlovačkoj županiji), dok je u svih pet panonskih županija zaposlen po jedan savjetnik za ekološku i integriranu poljoprivredu. Stoga još uvijek postoji potreba za proširenjem dostupnosti stručnih savjeta za ekološku poljoprivredu na cijelom području Hrvatske, kao i konstantna potreba za povećanjem kompetentnosti savjetnika za ekološku poljoprivredu kroz njihovu teoretsku i praktičnu obuku.

Europska i svjetska iskustva dokazala su da su za razvoj ekološke poljoprivrede izuzetno zaslužne privatne poljoprivredne edukativno-savjetodavne službe koje djeluju pri udrugama ekoloških proizvođača, ali takvih je usluga u Hrvatskoj trenutno jako malo pa bi udruge trebalo aktivirati na ovaj način.

Prepreka je i problem nabave repromaterijala za ekološku proizvodnju (poljoprivredni reprodukcijски materijal, dozvoljena gnojiva i sredstva za zaštitu bilja, homeopatski pripravci za liječenje stoke). S tim u vezi MPRRR i ostali dionici sustava trebalo bi da pokrenu kontakte s privatnim sektorom (poljoprivredne ljekarne, uvoznici) i omogućiti dostupnost ekoloških *inputa* proizvođačima.

Daljnje uočene opasnosti za razvoj ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj su prema SWOT analizama:

- visoki troškovi ekološke proizvodnje uz upitnu profitabilnost;
- postojanje „kulture” neplaćanja među gospodarskim subjektima u Hrvatskoj;
- nedostupnost kapitala za ulaganje za poljoprivredne proizvođače, odnosno nepostojanje nacionalne agrobanke;
- ograničene količine plavog dizela za ekološke proizvođače uzimajući u obzir posebnosti ekološke poljoprivrede, odnosno potrebu za češćim korištenjem mehanizacije od konvencionalnih proizvođača;
- nepostojanje dovoljnih preradbenih kapaciteta u ekološkoj poljoprivredi;
- snažni *lobby* hrvatske konvencionalne poljoprivrede koji uvjetuje raspodjelu sredstava u poljoprivredi;

- ulazak GMO-a u hrvatsku poljoprivredu bez obzira na protivljenje javnosti;

AKCIJA 6	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2012.-2016.	MPRRR, županije, stručno-znanstvene institucije, MK, DZZP
Stvaranje sustava banke gena autohtonih sorata poljoprivrednih biljaka i zaštićenih pasmina životinja		

S ciljem zaštite kulturnog naslijeđa Republike Hrvatske i osiguranja dovoljnih količina kvalitetnog poljoprivrednog reprodukcijuskog materijala i matičnih životinja za ekološku poljoprivrednu proizvodnju, MPRRR će u 2012. godini pokrenuti nacionalni projekt stvaranja sustava banke gena autohtonih sorata poljoprivrednih biljaka i zaštićenih pasmina životinja u suradnji s županijama i relevantnim stručno-znanstvenim institucijama, a putem regionalne Koordinacije za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede.

AKCIJA 7	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, Hrvatske šume d.o.o.
Pokretanje nacionalnog programa certificiranog ekološkog skupljanja samoniklog bilja i šumskih plodova		

U Europi se tijekom 2007. godine skupljanje ekološkog samoniklog bilja i šumskih plodova te ispaša pčela obavljala na površini od 10 milijuna hektara, a što je predstavljalo 32,6 % ukupnih svjetskih površina. Europski rekorder je bila Finska s 7,4 milijuna hektara (skupljanje šumskog bobičastog voća), a veliki „skupljači”, pretežito za izvoz, bile su države iz neposrednog hrvatskog okruženja. U Srbiji se šumske gljive ubiru na certificiranim površinama od 920 tisuća ha, a šumsko voće na 350 tisuća ha. Prvi vrhu popisa su i Bugarska (skupljanje samoniklog ljekovitog bilja na 398 tisuća ha), Bosna i Hercegovina (skupljanje samoniklog bilja i šumskih plodova na 312 tisuća ha) te Crna Gora (skupljanje samoniklog bilja i šumskih plodova na 134 tisuće ha). U Hrvatskoj su ove površine u 2007. godini iznosile svega 7.000 ha, a odnosile su se najvećim dijelom na pčelinje ispaše.

MPRRR će u suradnji s Hrvatskim šumama d.o.o., tijekom 2011. godini izraditi nacionalni program u svezi sa skupljanjem ekološkog samoniklog bilja i šumskih plodova za potrebe hrvatske prehrambene, farmaceutske i kozmetičke industrije.

Sakupljanje zaštićenih vrsta samoniklog bilja u nadležnosti je sektora zaštite prirode (Pravilnik o sakupljanju zaštićenih samoniklih biljaka u svrhu prerade, trgovine i drugog prometa „Narodne Novine“ 154/2008)..

AKCIJA 8	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2012.-2016.	MPRRR, Povjerenstvo za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede, županije
Program potpore korištenja obnovljivih izvora energije u ekološkoj poljoprivredi		

Po uzoru na dokazane pozitivne prakse iz drugih europskih država MPRRR će u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, drugim relevantnim ministarstvima i županijama inicirati i pokrenuti nacionalni program poticanja korištenja obnovljivih izvora energije u ekološkoj poljoprivredi. Za provedbu ove aktivnosti biti će zaduženo Povjerenstvo za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede.

AKCIJA 9	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, stručno-znanstvene institucije, HPK
Program stručno-znanstvenih istraživanja u ekološkoj poljoprivredi		

Zbog očitog nedostatka stručno-znanstvenih projekata u ekološkoj poljoprivredi nužno je što žurnije pokrenuti i razviti program primjenjenih stručno-znanstvenih istraživanja koji će početi rješavati akutna pitanja istraživanja otpornosti sorti i pasmina te dozvoljenih inputa za ekološku poljoprivredu (organska gnojiva i poboljšivači tla, zaštitna sredstva, veterinarski pripravci).

Zbog dosadašnjih negativnih iskustava s znanstvenim projektima koji su zbog prioriteta pri dodjeli sredstava imali u naslovu termin „ekološki” iako se uopće nisu bavili tom problematikom, izuzetno je bitno da obvezni kriterij pri dodjeli sredstava projektima bude dokazana uključenost ekoloških proizvođača, ekoloških udruga i djelatnika Hrvatske poljoprivredne komore (Javne poljoprivredne savjetodavne službe) za ekološku poljoprivredu u njihovu provedbu. Za provedbu ove aktivnosti biti će zaduženo Povjerenstvo za ekološku proizvodnju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Povjerenstvo bi trebalo u program stručno-znanstvenih istraživanja u ekološkoj poljoprivredi ugraditi prijedlog sufinanciranja postojećih stručno-edukativnih programa na koje su afirmativno ukazali sudionici sustava ekološke poljoprivrede, poput:

- ✓ održavanja stručnih radionica za ekološku poljoprivredu u organizaciji HPK-a (primjerice ekološko vinogradarstvo);
- ✓ programa edukacije za ekološkog poljoprivrednog gospodarstvenika u organizaciji Centra za šljivu i kesten u Petrinji;
- ✓ godišnju stručnu radionicu za ekološko maslinarstvo u sklopu održavanja tradicionalne međunarodne manifestacije maslinara Mediterana “MASLINA”;
- ✓ praktičnu obuku za ekološke pčelare u Osiječko-baranjskoj županiji;
- ✓ izborni kolegij „Osnove holistične medicine“ na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu.

Pri alokaciji sredstava za provedbu ove akcije preporuka je da MZOŠ i MPRRR (VIP program za primjenjena i razvojna istraživanja u poljoprivredi i ribarstvu) slijede pragmatični nizozemski Akcijski plan u kojemu postoji precizan iznos financiranja istraživanja u ekološkoj poljoprivredi (10% od ukupnih sredstava namijenjenih poljoprivrednim istraživanjama).

Druga je preporuka da se zainteresirane stručno-znanstvene institucije u okviru provedbe ove akcije službeno ili neslužbeno uključe u rad Zajedničkog centra za istraživanje (*Joint Research Centre – JRC*) Europske unije na razvoju metoda uzorkovanja i analiza koji mogu biti korišteni u ekološkoj poljoprivredi.

AKCIJA 10	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, HPK, MF
Osiguranje zadovoljavajućeg broja savjetnika za ekološku poljoprivredu u okviru Hrvatske poljoprivredne komore (Javna poljoprivredna savjetodavna služba)		

Ekološki proizvođači iz sedam hrvatskih županija trenutno na raspolaganju nemaju stručnog savjetnika za ekološku poljoprivredu iako plaćaju poreze kao i ekološki proizvođači u Gradu Zagrebu i preostalim trinaest županija, čime su dovedeni u neravnopravan položaj, što je u potpunoj suprotnosti s temeljnim europskim načelima.

Stoga će MPRRR u suradnji s Hrvatskom poljoprivrednom komorom i Ministarstvom financija poduzeti nužne mjere kako bi u okviru HPK-a do kraja 2011. godini bio angažiran najmanje jedan obučeni savjetnik za ekološku poljoprivredu u svim županijama iz postojećeg broja zaposlenih djelatika HPK.

AKCIJA 11	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, MOBMS, nacionalno Povjerenstvo i županijska Koordinacija za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede
Potpore djelovanju udruga za ekološku poljoprivredu		

SWOT analize su pokazale da je broj udruga ekoloških proizvođača u Hrvatskoj nedovoljan, a da postojeće, unatoč svom nesumnjivom znanju i iskustvu stjecanom dugogodišnjim praktičnim radom, stagniraju. Istovremeno je konstatirano kako proizvođačima nedostaju temeljna znanja o poljoprivredi i specifična znanja o ekološkoj poljoprivredi te da je opća razina edukacije i informiranosti o ekološkoj proizvodnji niska. Stoga čudi kako se nitko nije dosjetio ponovno pokrenuti i financirati privatne poljoprivredne edukativno-savjetodavne službe pri udrugama ekoloških proizvođača, što je dokazana uspješnica europske i svjetske povijesti te tradicije ekološke poljoprivrede, posebice kada se zna da su takve službe prilično uspješno djelovale i u Hrvatskoj od 1998.-2002. godine.

S ciljem poboljšanja ovakvog stanja svi članovi nacionalnog Povjerenstva i županijske Koordinacije za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede će od 2011. godine dati prioritet programima i projektima udruga koje se bave obukom, praktičnim istraživanjima i savjetodavnim radom u ekološkoj poljoprivredi pri dodjeli redovnih sredstava iz državnog i županijskih proračuna namijenjenih radu udruga prema vlastitim mogućnostima.

4.2.3. Tržište i promocija

VIZIJA

Svjetski trend potražnje za ekološki proizvedenom hranom i turizam otvaraju velike mogućnosti za plasman hrvatskih ekoloških proizvoda i razvoj stabilnog tržišta ekoloških proizvoda. Hrvatska raznolikost i tradicije, povezane sa bogatim povijesnim i kulturnim naslijeđem, otvaraju velike mogućnosti za razvoj proizvodnje proizvoda visoke i specifične kakvoće. Povećana lokalna, regionalna, nacionalna i inozemna potražnja za hrvatskim ekološkim proizvodima ostvaruje se kroz promotivne aktivnosti na boljem razumijevanju potrošača o prednostima ekološke poljoprivrede, pravednu konkurenciju među proizvođačima te poboljšanu kakvoću i prezentaciju, povećanu količinu, raznolikost i stalnost ponude ekoloških proizvoda.

POSTOJEĆE STANJE

Iako hrvatska javnost i mediji imaju općeniti pozitivni stav o ekološkoj poljoprivredi, opća razina edukacije i informiranosti domaćeg tržišta o ekološkoj proizvodnji još je uvijek nedovoljno razvijena. Potrošači nisu upoznati s prednostima ekološke poljoprivrede, osobito o većoj nutritivnoj kakvoći proizvoda.

Potražnja za ekološkim proizvodima u Hrvatskoj je u stalnom porastu, posebice kod urbanog stanovništva i inozemnih turista. Potrošači uglavnom preferiraju tradicionalne domaće proizvode specifične kakvoće koji su proizvedeni primjenom ekoloških načela. Međutim, nedostatak promocije i dostupnosti informacija o hrvatskim ekološkim proizvodima te potpuno nepoznavanje postupka označavanja (hrvatski znak „ekoproizvoda“) uzrokuje slabo razumijevanje prirode

ekoloških proizvoda te potrošače navodi da sve lokalno proizvedene proizvode poistovjećuju sa ekološkim proizvodima (primjerice sajam „Eko-Etno”, ostali sajmovi i manifestacije).

Stoga se nameće potreba za snažnom i raznolikom promocijom ekološke poljoprivrede i ekoloških proizvoda putem organiziranih i osmišljenih nastupa ekoloških proizvođača na tržištu, a što uključuje promotivno angažiranje osoba iz javnog života, prezentacije u velikim trgovačkim lancima, zajednički nastup na specijaliziranim sajmovima certificirane ekološke hrane te izradu promotivno-informativnih web stranica o ekološkoj poljoprivredi po uzoru na Europsku uniju.

Turizam je prepoznat kao bitan marketinški kanal pod uvjetom da čuva prirodu i okoliš, te ne ugrožava prihvatni kapacitet ekosustava, odnosno zabranjuje megalomanske projekte i betonizaciju. Hrvatski turizam može profitirati od povezanosti ekološke poljoprivrede i proizvodnje tradicionalnih proizvoda visoke i specifične kakvoće. Kao dobar primjer veze ekološke poljoprivrede i turizma istaknuto je pokretanje programa Ministarstva turizma koji sufinancira nabavku ekološke hrane u ponudi malih obiteljskih hotela u 2010. godini.

Nažalost, trenutna ponuda hrvatske ekološke poljoprivrede uglavnom se odnosi na domaće tržište uz još uvijek polupraznu potrošačku košaricu glede količine i raznolikosti proizvoda. Dok su svježi ekološki proizvodi uglavnom domaće proizvodnje, ekološke preradevine su uglavnom iz uvoza.

Analize koje je provela Europska komisija pokazale su da se veća pozornost treba posvetiti razvoju tržišta ekološke hrane. Kako bi se udjel ekološke hrane na tržištu povećao ili dugoročno zadržao na istoj razini, potrebno je veću pozornost posvetiti zahtjevima potrošača kojima treba pružiti bolju informaciju o načelima i ciljevima ekološke poljoprivrede, kao i o njezinim pozitivnim učincima na okoliš.

U razvoju lokalnog tržišta lokalne samouprave trebaju uložiti poseban napor kako bi se potaknula institucijska kupovina ekoloških proizvoda putem javnih kuhinja u vrtićima, školama i bolnicama čime se stvaraju i odgajaju generacije ekološki odgovornih građana. Također je potrebno promovirati alternativne distribucijske kanale (lokalni sajmovi i tržnice) kao i prikladnu tržišnu infrastrukturu kroz partnerstvo veletrgovaca i trgovaca.

SWOT analiza ukazuje da su promotivno-tržišne slabosti ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj:

- ✓ neorganiziranost tržišta i nepostojanje otkupnih stanica i burze, a što izaziva problem plasmana ekoloških proizvoda na tržištu uslijed nelojalne konkurencije konvencionalnih proizvoda (primjerice „vino proizvedeno na ekološki čistom području“);
- ✓ nedostatak reguliranog ekološkog tržišta i većeg broja sajmova certificiranih ekoloških proizvoda;
- ✓ nedostatno educirani trgovci koji pod pojmovima „eko” ili „bio” zbog profita prodaju konvencionalne proizvode i tako obmanjuju potrošače, a što je riješeno novim Zakonom koji za nelegalnu uporabu navedenih pojmova predviđa relativno visoke kazne;
- ✓ nepromijenjena svijest u odnosu prema turizmu koji se još uvijek doživljava kao sezonska, a ne kao cjelogodišnja gospodarska djelatnost.

Osim nabrojanih slabosti također se mora konstatirati da je prezentacija (izgled i pakiranje) velike većine hrvatskih ekoloških proizvoda još uvijek lošije kvalitete od uvoznih proizvoda.

Za sudionike sustava ekološke poljoprivrede najveće promotivno-tržišne prepreke budućem razvoju hrvatske ekološke poljoprivrede su daljnje prijave javnosti sa „eko” i „bio” nazivima i natpisima na konvencionalnim proizvodima i poistovjećivanje autohtonih konvencionalnih proizvoda sa ekološkim.

Konačno, SWOT analize su pokazale ambivalentnost sudionika po pitanju ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Za jedne je to mogućnost obzirom da će se Hrvatskoj otvoriti nova tržišta sa kojima će moći poslovati bez dosadašnjih carinskih barijera, dok je drugima to opasnost budući će hrvatska proizvodnja biti izložena većoj konkurenciji uvezenih ekoloških proizvoda.

AKCIJA 12	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, nacionalno Povjerenstvo i županijska Koordinacija za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede, sudionici sustava ekološke poljoprivrede
Informativno-promotivna kampanja o prednostima ekološke poljoprivrede		

MPRRR će do kraja 2011. godine, a u suradnji s partnerskim institucijama koje sudjeluju u radu nacionalnog Povjerenstva i županijske Koordinacije za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede i ostalim sudionicima sustava ekološke poljoprivrede, pokrenuti informativno-promotivnu kampanju po uzoru na sličnu promotivnu kampanju Europske komisije s ciljem informiranja proizvođača i potrošača o značenju i dobrobitima ekološke poljoprivrede i proizvodnje hrane.

EU promotivna kampanja ekološke poljoprivrede razvijena je korištenjem takozvanog “kišobran” pristupa, čime se štite interesi ekoloških proizvođača Europske unije i omogućuje im da aktivno promoviraju ono čime se svakodnevno bave. Europska komisija je kampanju kreirala u suradnji s ekspertnom skupinom za promociju ekološke poljoprivrede, čiji su članovi bili predstavnici nacionalnih ministarstava poljoprivrede, ali i predstavnici nacionalnih i međunarodnih udruženja aktivnih na području ekološke poljoprivrede i proizvodnje hrane.

U sklopu hrvatske kampanje pokrenut će se i redovito održavati web stranice na kojima će biti dostupni podaci o potporama i mjerama koje ekološki sektor može koristiti u područjima proizvodnje, marketinga i informacija; podaci o registriranim ekološkim proizvođačima što uključuje i veću prepoznatljivost hrvatskog znaka „ekoproizvoda“, stručni savjeti namijenjeni ekološkim proizvođačima, informacije o štetnosti uporabe kemijskih sredstava za zaštitu bilja za zdravlje ljudi i okoliš; popis prodajnih mjesta i turističko-ugostiteljskih objekata koje u ponudi imaju ekološku hranu; te podaci o projektima udruga kojima su dodijeljena sredstva iz županijskih i državnog proračuna. Internetska baza podataka sadržavat će i stranice čiji će naglasak biti na informiranju potrošača kako bi se podigla njihova razina svijesti, kao i prepoznatljivost ekološke hrane. Stranice namijenjene informiranju potrošača bit će višejezične kako bi se i inozemne potrošače informiralo o hrvatskoj ekološkoj proizvodnji s ciljem popularizacije Hrvatske kao ekološke turističke destinacije.

U sklopu provedbe ove akcije pokrenut će se i nekoliko informacijskih i promotivnih kampanja usmjerenih prema dobro definiranim subjektima potrošnje poput hotela, restorana, povremenih kupaca i javnih kuhinja (vrtići, škole, bolnice, itd.).

AKCIJA 13	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, MMPI, županije, udruge ekoloških proizvođača
Organizacija sajмова ekološke poljoprivrede		

Po uzoru na uspješnu manifestaciju “EKO-FEST”, a s ciljem edukacije potrošača, odnosno njihovog boljeg razumijevanja proizvodno-potrošačkog lanca ekoloških proizvoda, udruge ekoloških proizvođača će u suradnji s županijama i zainteresiranim gradovima od 2011. godine organizirati minimalno jednu godišnju edukativno-prodajnu izložbu (sajam) hrvatskih ekoloških proizvoda na odabranom gradskom trgu u svim županijama.

MPRRR će organizatorima ovih sajмова dati prednost pri dodjeli sredstava putem javnog poziva za prijavu manifestacija za dodjelu potpore organizatorima gospodarskih i lokalno-tradicijskih manifestacija.

AKCIJA 14	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR
Sudjelovanje ekoloških proizvođača na ostalim sajmovima i manifestacijama		

Sudionici sustava ekološke poljoprivrede mišljenja su da je poistovijećivanje autohtonih konvencionalnih proizvoda sa ekološkim jedna od najvećih promotivno-tržišnih prepreka budućem tržišnom razvoju hrvatske ekološke poljoprivrede. S ciljem promocije i dostupnosti informacija o hrvatskim eko-proizvodima, a posebice njihova označavanja, na sajmovima i manifestacijama na kojima sudjeluju i konvencionalni proizvođači, uključujući „Eko-Etno” sajmove i manifestacije, organizatori moraju osigurati odvojene izlagačke prostore ekološkim proizvođačima koji će biti jasno označeni hrvatskim znakom „ekoproizvoda“.

AKCIJA 15	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, MT, nadzorna i certifikacijska tijela za ekološku poljoprivredu
Izrada i primjena hrvatskih standarda za eko-trgovine, eko-restorane, eko-agriturizme i/ili eko-hotele		

Obzirom da je turizam prepoznat kao bitan marketinški kanal za ekološke proizvode, MPRRR će u suradnji s Ministarstvom turizma i ovlaštenim nadzornim i certifikacijskim tijelima za ekološku poljoprivredu tijekom 2011. godine inicirati pokretanje projekta izrade i primjene hrvatskih standarda za eko-trgovine, eko-restorane, eko-agriturizme i/ili eko-hotele na temelju kojih će se isti nadzirati i certificirati s pravom uporabe jedinstvenog nacionalnog eko-turističkog znaka.

U provedbi ove akcije treba ispitati mogućnosti sinergije s postojećom inicijativom MZOPUG koje je u suradnji s turističkim sektorom izradilo mjerila za vrednovanje turističkih usluga u hotelima i kampovima radi dodjele nacionalnog znaka „Prijatelj okoliša“.

AKCIJA 16	Vremenski okvir	Odgovorni dionici
	2011.-2016.	MPRRR, MZSS, županije, općine i gradovi, udruge ekoloških proizvođača
Poticanje institucijske kupovine ekoloških proizvoda za potrebe javnih kuhinja		

S ciljem održivog razvoja lokalnih tržišta ekoloških proizvoda MPRRR će u suradnji sa Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi, potaknuti gradove i općine na institucijsku kupovinu ekoloških proizvoda putem javnih kuhinja u vrtićima i osnovnim školama.

Za provedbu ove akcije zainteresirane jedinice lokalne samouprave će trebati osigurati potrebna sredstva iz svojih proračuna kojima će se nadoknaditi eventualna razlika nabavne cijene između ekoloških proizvoda i do sada korištenih konvencionalnih proizvoda.

4.3. PROCJENA FINANCIJSKOG UTJECAJA PROVEDBE AKCIJSKOG PLANA

AKCIJA 1. Osnivanje i rad nacionalnog međuresornog Povjerenstva za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru redovnih proračunskih sredstava Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja na aktivnostima: na poziciji A 568000 potrebno je osigurati sredstva na kontu 31 u iznosu od 240.000,00 kn, te na kontu 32 u iznosu od 30.000,00 kn za 2011. i 2012. godinu..

AKCIJA 2. Osnivanje i rad regionalne Koordinacije za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede

Obrazloženje: Na prvom radnom sastanku regionalne Koordinacije za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede utvrdit će se financiranje razvoja ekološke poljoprivrede a temeljem odobrenih financijskih sredstava u okviru proračuna.

AKCIJA 3. Usklađivanje hrvatskog pravnog okvira za ekološku poljoprivredu s pravnom stečevinom EU

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su sukladno obrazloženju u Akciji 1.

AKCIJA 4. Nadzor rada ovlaštenih i akreditiranih nadzornih i certifikacijskih tijela za ekološku poljoprivredu

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su sukladno obrazloženju u Akciji 1.

AKCIJA 5. Osiguranje novčanih potpora ekološkoj poljoprivredi do ulaska Hrvatske u EU

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru proračunskih sredstava na poziciji A 568024 – Poticanje poljoprivredne proizvodnje i intervencije na tržištu od toga za potpore ekološkoj proizvodnji u iznosu od 60.000.000,00 kn za 2011. godinu i 75.000.000,00 kn za 2012. godinu.

AKCIJA 6. Stvaranje sustava banke gena autohtonih sorata poljoprivrednih biljaka i zaštićenih pasmina životinja

Obrazloženje: Navedena akcija neće se provoditi dok se u državnom proračunu ne osiguraju financijska sredstva

AKCIJA 7. Pokretanje nacionalnog programa certificiranog ekološkog skupljanja samoniklog bilja i šumskih plodova

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su sukladno obrazloženju u Akciji 1.

AKCIJA 8. Program potpore korištenja obnovljivih izvora energije u ekološkoj poljoprivredi

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru proračunskih sredstava na poziciji –T 401118 –Obnovljivi izvori energije od toga za ekološku proizvodnju -5.000.000,00 kn za 2011. i 2012. godinu.

AKCIJA 9. Program stručno-znanstvenih istraživanja u ekološkoj poljoprivredi

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru proračunskih sredstava na poziciji A568058- Istraživanje u poljoprivredi - Vijeće za istraživanje u poljoprivredi od toga za istraživanje na području ekološke poljoprivrede - 200.000,00 kn po godini.

AKCIJA 10. Osiguranje zadovoljavajućeg broja savjetnika za ekološku poljoprivredu u okviru Hrvatske poljoprivredne komore (Javna poljoprivredna savjetodavna služba)

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru proračunskih sredstava na poziciji A401136- Hrvatska poljoprivredna komora na plaćama za 21 djelatnika potrebno je osigurati iznos od 2.537.070,48 kn za 2011. i 2012. godinu. Nije potrebno zapošljavanje novih djelatnika, Akcijom se predlaže preraspodjela postojećih djelatnika.

AKCIJA 11. Potpora djelovanju udruga za ekološku poljoprivredu

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru proračunskih sredstava Ministarstva branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti glava 04605, A753009-Zapošljavanje hrvatskih branitelja-1.000,000,00 kn i sredstvima Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja na poziciji A650126 Sufinanciranje rada udruga u iznosu od 50.000,00 kn po godini.

AKCIJA 12. Informativno-promotivna kampanja o prednostima ekološke poljoprivrede

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru proračunskih sredstava na poziciji A650131 – Manifestacije i sajmovi, na kontu 38 potrebno je osigurati iznos od 200.000,00 kn.

AKCIJA 13. Organizacija sajmova ekološke poljoprivrede

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije su sukladno obrazloženju u Akciji 12. i sredstvima Ministarstva mora, prometa i infrastrukture, glava 06505 na poziciji A819012- Hrvatski otočni proizvod u iznosu od 10.000,00 kn po godini.

AKCIJA 14. Sudjelovanje ekoloških proizvođača na ostalim sajmovima i manifestacijama

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su u okviru proračunskih sredstava na poziciji A 568306 – Međunarodne manifestacije i sajmovi u iznosu 80.000,00 kn po godini.

AKCIJA 15. Izrada i primjena hrvatskih standarda za eko-trgovine, eko-restorane, eko-agriturizme i/ili eko-hotele

Obrazloženje: Sredstva za provođenje ove Akcije osigurana su sukladno obrazloženju u Akciji 1. i sredstvima Ministarstva turizma, glava 09005 na poziciji A761039 poticanje plasmana ekoloških proizvoda u turizmu u iznosu od 1.000.000,00 kn po godini.

AKCIJA 16. Poticanje institucijske kupovine ekoloških proizvoda za potrebe javnih kuhinja

Obrazloženje: Ova Akcija provoditi će se od 2013. godine a temeljem odluke o načinu provođenja od strane regionalne Koordinacije za provedbu Akcijskog plana razvoja ekološke poljoprivrede u okviru osiguranih proračunskih sredstava.

PRILOG 1
SWOT ANALIZA
RAZVOJA EKOLOŠKE POLJOPRIVREDE
U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RADOBLJE 2011.-2016. GODINE

sačinjena sintezom rezultata:

1. SWOT analize razvoja ekološke poljoprivrede u Republici Hrvatskoj, izrađene tijekom nacionalne stručne radionice održane u Zagrebu 11. ožujka 2010. godine;
2. SWOT analize razvoja ekološke poljoprivrede u jadranskim županijama, izrađene tijekom regionalne stručne radionice održane u Dubrovniku 8. travnja 2010. godine;
3. SWOT analize razvoja ekološke poljoprivrede u županijama središnje Hrvatske, izrađene tijekom regionalne stručne radionice održane u Bjelovaru 22. travnja 2010. godine; i
4. SWOT analize razvoja ekološke poljoprivrede u panonskim županijama, izrađene tijekom regionalne stručne radionice održane u Iloku 11. svibnja 2010. godine.

UVODNA PITANJA

PITANJE		ODGOVOR	
		DA	NE
1	Treba li Hrvatskoj u njenom održivom razvoju ekološka poljoprivreda i proizvodnja hrane?	100%	0%
2	Da li razvoj ekološke poljoprivrede u Hrvatskoj treba prepustiti isključivo tržišnim zakonima?	0%	100%
3	Ima li ekološka poljoprivreda dvojaku/ višestruku funkciju u održivom razvoju Hrvatske?	100%	0%

SNAGE (Strengths) [+]

I POLITIČKI, INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR

- Postojanje pravnog okvira za ekološku poljoprivredu (zakonska regulativa, sustav nadzora i certifikacije).
- Postojanje i aktivnosti Odjela ekološke poljoprivrede i Uprave za ruralni razvoj pri MPRRR.
- Postojeće državne i županijske potpore ekološkoj poljoprivredi.
- Osnivanje Hrvatske poljoprivredne komore.
- Aktivnosti Hrvatske poljoprivredne komore (Javne poljoprivredne savjetodavne službe).
- Postojanje regionalnih operativnih programa.

II PROIZVODNJA I LJUDSKI RESURSI

- Potencijali za razvitak ekološki prihvatljivog obrtništva, poduzetništva i zadrugarstva s naglaskom na ruralni turizam, ekološku proizvodnju hrane, tradicijske obrte i suvremene uslužne djelatnosti.
- Udruge ekoloških proizvođača – znanje i iskustvo stvarano dugogodišnjim praktičnim radom.
- Postojanje javne poljoprivredne savjetodavne službe za ekološku poljoprivredu (HPK).
- Postojanje smjerova za ekološku poljoprivredu u hrvatskom srednjem i visokom školstvu.

<ul style="list-style-type: none"> • Znanstvene institucije pokazuju interes za istraživanja u ekološkoj poljoprivredi, nedostaju znanje i iskustvo. • Profitabilnost ekološke proizvodnje. • Uključivanje civilnog društva u razvoj ekološke poljoprivrede.
III PRIRODNI RESURSI I OKOLIŠ
<ul style="list-style-type: none"> • Zapuštene poljoprivredne površine - ekološki čiste, pogodne za razvoj ekološke poljoprivrede. • Neprocjenjivo bogatstvo kulturno-povijesne i prirodne baštine. • Veliki broj zaštićenih prirodnih područja i visok stupanj očuvanosti okoliša. • GMO slobodne županije u Hrvatskoj – 19 od 21. • Postojanje ekološke mreže koja obuhvaća 49% površina u RH i postojanje cjelovitog pravnog okvira (Uredba o proglašenju ekološke mreže i Pravilnik). • Postojanje županijskih javnih ustanova za zaštićena prirodna područja. • Bogatstvo resursa za proizvodnju čiste energije iz obnovljivih izvora u ekološkoj poljoprivredi. • Prirodna i krajobrazna raznolikost, razvijena stočarska proizvodnja i dostupnost stajskog gnoja za biljnu proizvodnju. • Trećina teritorija Hrvatske prekrivena je šumama koje su međunarodno certificirane (FSC certifikat) i o kojima postoji baza podataka. • Povoljan geografski položaj unutar Europe (dobra prometna povezanost).
IV TRŽIŠTE I PROMOCIJA
<ul style="list-style-type: none"> • Općenito poznati pozitivni stav javnosti i medija o ekološkoj poljoprivredi. • Veća kakvoća ekoloških proizvoda. • Veza ekološke poljoprivrede i turizma – pokretanje MINT-ova programa sufinanciranja hotela u 2010.
V REGIONALNE SNAGE
<ul style="list-style-type: none"> • Jača svijest mnogih županijskih upravnih odjela za poljoprivredu, veća izdvajanja sredstava za poticanje ekološke poljoprivrede (središnja Hrvatska). • Razumijevanje i potpora lokalne uprave i regionalne samouprave i poljoprivredne savjetodavne službe (središnja Hrvatska). • Program edukacije Centra za šljivu i kesten u Petrinji – ekološki poljoprivredni gospodarstvenik. • Očuvani tradicionalni oblici povrtlarske proizvodnje (središnja Hrvatska). • Neke manifestacije i natjecanja otvaraju posebne kategorije za ekološke proizvode (primjerice međunarodna manifestacija maslinara Mediterana MASLINA 2010 za ocjenu kvalitete maslinovog ulja u 2010. godini). • Postojanje praktične obuke za ekološke pčelare u Osiječko-baranjskoj županiji.

<p style="text-align: center;">SLABOSTI (<i>Weaknesses</i>) [-]</p>
I POLITIČKI, INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna institucionalna suradnja među ministarstvima u Vladi RH. • Nepostojanje institucionalne suradnje između državnih i županijskih tijela upravljanja. • Nedovoljna povezanost resornog ministarstva u cilju korištenja zemljišta sa Hrvatskim vodama i Hrvatskim šumama • Previše administracije za ekološke proizvođače (MPRRR, druga ministarstva, županije, gradovi/općine). • Česte izmjene zakona i razvojnih strategija. • Proturječnost zakonskih odredbi. • Prostorno planiranje koje nije u funkciji ruralnog razvoja. • Ekološki proizvođači nemaju prednost pri kupnji državnog zemljišta ili dodjeli u najam ili koncesiju • Administrativno određivanje cijene stručne kontrole i certificiranja. • Nepostojanje pravilnika o kvaliteti ekoloških proizvoda.
II PROIZVODNJA I LJUDSKI RESURSI

<ul style="list-style-type: none"> • Ekološki proizvođači obeshrabreni od brojnih strategija i programa razvoja u posljednjih 10-tak godina. • Pionirske udruge ekoloških proizvođača bačene u zaborav, projekti se ne financiraju. • Mali broj ekoloških poljoprivrednih udruga i zadruga. • Povijesni strah od udruživanja u udruge i zadruga. • Ne postoji savez udruga ekoloških proizvođača. • Slaba razvijenost i organiziranost civilnog društva (NVO), općenito, a posebice u ruralnim područjima. • Nedostatak edukacije i promidžbe. • Nedostatak temeljnih poljoprivrednih znanja te znanja o ekološkoj poljoprivredi među proizvođačima. • Nepostojanje znanja o ekološkoj ekonomiji. • Nedovoljno poznavanje relevantnih propisa od strane ekoloških proizvođača (temeljnih i pratećih). • Nedostatak kvalitetne radne snage u poljoprivredi. • Staračka domaćinstva. • Dugogodišnji trend depopulacije i senilizacije ruralnog prostora i nepovoljna obrazovna struktura seoskog stanovništva. • Visoki troškovi ekološke proizvodnje, upitna profitabilnost. • Kultura neplaćanja između gospodarskih subjekata u RH. • Nedostupnost kapitala za ulaganje za poljoprivredne proizvođače, nepostojanje nacionalne agrobanka. • Problem nabavke repromaterijala (primjerice dozvoljenih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja) u ekološkoj poljoprivredi. • Ograničene količine plavog dizela za ekološke proizvođače uzimajući u obzir posebnosti ekološke poljoprivrede. • Nepostojanje dovoljnih preradbenih kapaciteta u ekološkoj poljoprivredi. • Znanstvene institucije podozrive prema ekološkoj poljoprivredi zbog nedostatka znanja i iskustva.
<h3>III PRIRODNI RESURSI I OKOLIŠ</h3>
<ul style="list-style-type: none"> • Zapuštenost poljoprivrednog zemljišta – visoki troškovi privođenja kulturi. • Mala površina poljoprivrednog zemljišta i raštrkanost parcela. • Usitnjenost posjeda i nedostatak volje i sposobnosti da se ovaj problem što prije legalno i financijski riješi. • Problem prava korištenja poljoprivrednog zemljišta. • Minirana poljoprivredna zemljišta. • Nekorištenje obnovljivih izvora energije u ekološkoj poljoprivredi. • Nepostojanje banke gena autohtonih sorti bilja i zaštićenih pasmina.
<h3>IV TRŽIŠTE I PROMOCIJA</h3>
<ul style="list-style-type: none"> • Manipuliranje pojmom “EKO” u promidžbene svrhe. • Nepostojanje promocije hrvatskog znaka „ekoproizvoda”! • Javnost ima načelni pozitivan stav, ali u biti ne zna što je to ekološki proizvod! • Nedovoljno razvijena svijest proizvođača i potrošača o prednostima ekološke poljoprivrede. • Neorganiziranost tržišta i nepostojanje otkupnih stanica i burze. • Problem plasmana ekoloških proizvoda na tržištu. • Nedostatak reguliranog ekološkog tržišta i sajмова ekoloških proizvoda. • Nedostatno educirani trgovci. • Nepromijenjena svijest u odnosu prema turizmu (sezonska djelatnost).
<h3>V REGIONALNE SLABOSTI</h3>
<ul style="list-style-type: none"> • Slaba ili nikakva potpora ekološkoj poljoprivredi od strane lokalne samouprave.

MOGUĆNOSTI (*Opportunities*) [++]

I POLITIČKI, INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR

- Uspostavljanje koordinacije između ministarstava na razvoju ekološke poljoprivrede.
- Odabir koncepta održivog razvoja uz ravnopravno sudjelovanje svih devet bitnih skupina društva.
- Proaktivna suradnja nadležnih ministarstava sa konzultantskim kućama.
- Akcijski plan treba osigurati zadržavanje postojećih novčanih poticaja ekološkoj poljoprivredi do ulaska Hrvatske u EU.
- Ostaviti trenutne poticaje u biljnoj proizvodnji i vratiti više novčane poticaje ekološko stočarstvu.
- Obvezno ostajanje odjela ekološke poljoprivrede u okviru Uprave za ruralni razvoj unutar MPRRR.
- Ekološki proizvođači se udužuju unutar LAG-a u okviru LEADER programa.
- Mogućnost korištenja predpristupnih fondova za projekte EP.

II PROIZVODNJA I LJUDSKI RESURSI

- Održivi razvoj obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva i zadrugarstva.
- Smanjenje nezaposlenosti (mlađi umirovljenici, mlađi ljudi).
- Osnivanje udruga ekoloških proizvođača.
- Uključivanje civilnog društva u razvoj ekološke poljoprivrede.
- Pokretanje programa edukacije ekoloških proizvođača (praktični tečajevi verificirani od MZOŠ) te programa edukacije potrošača.
- Pokretanje znanstveno-tehničkih istraživanja u ekološkoj poljoprivredi (MZOŠ, MPRRR - VIP projekti).

III PRIRODNI RESURSI I OKOLIŠ

- NATURA 2000 nakon ulaska RH u Europsku uniju.
- Mogućnost prikupljanja ekološkog samoniklog bilja i šumskih plodova.
- Novi propisi o uzgoju ljekovitog bilja .

IV TRŽIŠTE I PROMOCIJA

- Trend zdravog življenja.
- Nužna snažna promocija ekološke poljoprivrede i ekoloških proizvoda: anagažirati osobe iz javnog života i uključiti velike trgovačke lance.
- Promocija putem interneta – web stranice po uzoru na EU.
- Turizam kao marketinški kanal.
- Jedinstveni europski model održivog turizma koji čuva okoliš uz povećanje zaštićenih prirodnih površina.
- Razvoj ekološki prihvatljivog ruralnog turizma koji neće ugroziti prihvatni kapacitet ekosustava (zabrana megalomanskih projekata i betonizacije).
- Otvaranje novih tržišta ulaskom Hrvatske u EU.
- Zaštita i zadržavanje hrvatskog znaka „ekoproizvod” pri ulasku u EU.
- Zadržavanje i očuvanje neposrednog trženja ekoloških proizvoda na tržnicama nakon ulaska u EU.
- Popularizacija ekoloških proizvoda u osnovnim školama.
- Organiziran i osmišljen nastup ekoloških proizvođača na tržištu.
- Novi skandali u konvencionalnoj poljoprivredi

V REGIONALNE MOGUĆNOSTI

- Razvoj ekološke poljoprivrede u Dalmaciji (cilj – 10% površina do 2020. godine).
- Stvaranje regionalnog „branda” ekoloških proizvoda.

OPASNOSTI (<i>Threats</i>) [--]
I POLITIČKI, INSTITUCIONALNI I PRAVNI OKVIR
<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje nacionalne koordinacije održivog razvoja Hrvatske. • Pogrešne odluke kod privatizacije javnih poduzeća u budućnosti. • Neusklađenost s ostalim relevantnim zakonima. • Postojeći sustav plaćanja nadzora i certifikacije (potrebno je da država financira troškove). • Nedovoljna kontrola nadzornih tijela. • Problem objektivnosti, opremljenosti i stručnosti ovlaštenih laboratorija. • <i>Codex Alimentarius</i> standardi. • Izoliranost, odnosno isključenost iz prvih valova proširenja Europske unije.
II PROIZVODNJA I Ljudski RESURSI
<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak trenda migracije ruralnog stanovništva u gradove. • Snažni <i>lobby</i> hrvatske konvencionalne poljoprivrede – poticaji. • Nedostatak stručne potpore ekološkim proizvođačima.
III PRIRODNI RESURSI I OKOLIŠ
<ul style="list-style-type: none"> • Usitnjenost poljoprivrednog zemljišta. • Prevelikim okrupnjavanjem poljoprivrednog zemljišta umanjuje se mogućnost tradicijskog ruralnog razvoja. • Neriješavanje kroničnog problema vlasništva poljoprivrednog zemljišta. • Ulazak GMO-a u hrvatsku poljoprivredu. • Nekontrolirana izgradnja koja će snage pretvoriti u neizlječivu slabost. • Daljnje nepoštivanje prirodnih zakonitosti.
IV TRŽIŠTE I PROMOCIJA
<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencija uvezenih ekoloških proizvoda nakon ulaska Hrvatske u EU. • Daljnje prevare javnosti sa „eko” i „bio” nazivima i natpisima na konvencionalnim proizvodima • Autohtoni proizvodi često se pogrešno prikazuju kao ekološki. • Mogući skandali u ekološkoj poljoprivredi.
V OSTALE OPASNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Nепрепознавање i ignoriranje snaga i mogućnosti. • Nastavak stanja i trendova slabosti.

POPIS KRATICA I POJMOVA

CAP	Zajednička poljoprivredna politika (EU) - <i>The Common Agricultural Policy</i>
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode
EAP	Europski akcijski plan za ekološku poljoprivredu i proizvodnju hrane - <i>The European Action Plan for Organic Food and Farming</i>
EP	Ekološka poljoprivreda
EU	Europska unija – <i>The European Union</i>
EZ	Europska zajednica
FiBL	Istraživački institut za ekološku poljoprivredu - <i>Forschungsinstitut für biologischen Landbau</i>
GMO	Genetski modificiran organizam - <i>Genetically Modified Organism</i>
GTZ	Njemačko društvo za tehničku suradnju - <i>Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit</i>
aha	hektar
HPK	Hrvatska poljoprivredna komora
HZPSS	Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu
IFOAM	Međunarodna federacija pokreta ekološke poljoprivrede - <i>International Federation of Organic Agriculture Movements</i>
MF	Ministarstvo financija
MGRP	Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
MK	Ministarstvo kulture
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MOBMS	Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
MPRRR	Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja
MRRŠVG	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva
MT	Ministarstvo turizma
MVPEI	Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija
MZOPUG	Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
MZOŠ	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
MZSS	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi
SAD	Sjedinjene američke države
SWOT	Snage, slabosti, prilike i prijetnje - <i>Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats</i>
UNDP	Program Ujedinjenih naroda za razvoj - <i>United Nations Development Programme</i>
UPP	Ukupne poljoprivredne površine
USD	Američki dolar – <i>United States Dollar</i>